

MINTAUTAS ČIURINSKAS

1514 M. SPALIO 20 D. GNIEZNO ARKIVYSKUPO
JONO LASKIO LAIŠKAS: VIENAS ANKSTYVIAUSIŲ
ŠV. KAZIMIERO HAGIOGRAFINIŲ ŠALTINIŲ IR
KANONIZACIJOS PROCESO PRADŽIADOKUMENTAS MOKSLINĖJE
LITERATŪROJE

Aptariamas ir skelbiamas dokumentas yra žinomas istorikams, tyrinėjusiems šv. Kazimiero kulto istoriją ar su ja susijusių asmenų veiklą. Tačiau niekada nebuvo publikuotas (mokslinėje spaudoje yra pateikta tik trumpa jo citata). Iki šiol tyrėjai arba tiesiogiai naudojami dabar žinomu XVII a. nuorašu, saugomu Šv. Klaros seserų vienuolyne Krokuvoje, arba kokiais nors asmeniniais išrašais bei esamais jo apibūdinimais. Tad nenuostabu, kad rašant apie jį pasitaiko netikslumų, kurie kartojasi vėlesniuose darbuose. Straipsnio tikslas yra atkreipti dėmesį į tokius taisytinus teiginius ir vertinimus, detalai pristatyti ir išanalizuoti laiško turinį, atskleisti ryšį su turima informacija apie kitus veikusius asmenis (Vilniaus vyskupą Albertą Radvilą, valdovo pasiuntinį Vilniaus prepozitą Lauryną Miendzyleskį) ir istorinį kontekstą, visų pirma karo su Maskva įvykius ir Oršos pergalės propagandą. Norima ir kuo tiksliau rekonstruoti pirmuosius veiksmus siekiant, kad būtų pradėta kanonizacijos byla Romoje, apsvarstomos galimos sąsajos su kitais neišlikusiais ir išlikusiais Kazimiero kulto šaltiniais. Ypač dėmesingai žvelgiama į teksto vietas, kuriose tiesiogiai kalbama apie būsimo šventojo Kazimiero asmenį. Analize siekiama papildyti žinias apie ankstyviausio kulto pobūdį ir pabandyti išvelgti tam tikras paraleles su vėlesnio, 1520 m. Zacharijo Ferrerio parašyto *Gyvenimo*, tekstu.

Plačiausiai dokumentą yra minėjęs ir jį net pacitavo Henrykas

Damianus Wojtyśka 1984 m. straipsnyje, skirtame išsamiai ankstyvojo šv. Kazimiero kulto ir kanonizacijos proceso apžvalgai¹.

Wojtyśka aptarė daugelį iš dokumento turinio aiškėjančių aplinkybių: kad audiencija pas popiežių įvyko rugsėjo 30 d., netrukus po to, kai į Romą atvyko (rugsėjo 24 d.) karaliaus pasiuntinys Miendzyleskis; kad kartu su Gniezno arkivyskupu Jonu Laskiu joje dalyvavo ir Vilniaus vyskupas Albertas Radvila, ir Miendzyleskis; kad audiencijos metu buvo pristatytas valdovo Žygimanto prašymas; kad jį parėmė Lenkijos viceprotektorius kardinolas Petras Accolti; kad popiežius atrodė toks stebėtinai palankus, lyg jau anksčiau būtų rūpintis šia kanonizacija²; kad jau per tą audienciją Miendzyleskiui popiežius pavedė rinkti parengiamąją medžiagą procesui.

Tačiau susipažinus su visu laiško tekstu pasirodė, jog Wojtyśkos pristatyme ir interpretacijoje yra netikslumų. Neteisingas teiginys, kad pats dokumentas esąs spalio 20 d. Laskio pateiktas prašymas (peticija) Laterano susirinkimo tėvams, kuriuo prašoma paremti ne tik Kazimiero, bet ir keturių Lenkijos šventųjų kanonizaciją; ten pat išnašoje dar kartą dokumentas Wojtyśkos pavadinamas „primo Laskio laišku Laterano susirinkimo dalyviams“³. Jokio kreipimosi į Laterano susirinkimo dalyvius dėl kanonizacijos tuomet nebuvo. Laiško adresatas yra visai kitas – tai Lenkijos ir Lietuvos pareigūnai ir visi, kas gali pateikti atvykstančiam Miendzyleskiui liudijimų apie šv. Kazimierą. Tad, kaip aptarsime toliau, ir laiško esmė visai kita.

Jau anksčiau atitaisėme ir vieną datavimo netikslumą: nėra duomenų, jog peticija pačiam popiežiui papildomai įteikta spalio 29 d., kaip ten pat teigiama Wojtyśkos straipsnyje. Čia akivaizdžiai susipainiota, nes nurodytuose šaltiniuose (Venecijos kronikininko Marino Sanuto (Sanudo) liudijime, toje vietoje cituojamame iš Władysława Pociechos monografijos apie karalienę Boną Sforzą) kalbama apie visai kitą pa-

¹ Henryk Damian Wojtyśka, „Początki kultu i procesy kanonizacyjne św. Kazimierza“, in: *Analecta Cracoviensia*, Kraków, 1984, t. XVI, p. 205–206.

² Šioje vietoje pacitavo kupiūruotą laiško ištrauką: *ita visus est affici ac si canonisatio ipsa iam pridem fuisset sollicitata* (pilna ištrauka: *ita visus est affici et ad rem ipsam inclinari acsi canonisatio ipsa iam pridem fuisset sollicitata*).

³ *Ibid.*, p. 206, nuor. nr. 108.

siuntinybę, vykusią po trejų metų, ir tą – 1517 metų – rugsėjo 29 d. Miendzyleskiui suteiktą audienciją⁴. Pats Laskis savo 1514 m. spalio 20 d. datuotame laiške, kaip galime perskaityti dabartinėje publikacijoje, kalba apie vienintelę audienciją, jam suteiktą kartu su Vilniaus vyskupu Albertu ir prepozitu Miendzyleskiu rugsėjo 29 d., – ji ir buvo skirta pateikti karaliaus vardu Kazimiero kanonizacijos prašymą.

Svarbi Wojtyškos pastaba suvokiant tolesnius įvykius – kad paprastai į pirmąją kanonizacijos prašymą pagal priimtą tvarką būdavo nereaguojama, nesiimama konkrečių veiksmų. Buvo laukiama pakartotinių prašymų. Taip buvo ir Kazimiero atveju. Tai supratus nenuostabu, kad komisija procesui vykdyti, nepaisant parodyto popiežiaus palankumo, 1514 m. dar nebuvo sudaryta, tačiau leista ir pavesta imtis paruošiamojo medžiagos rinkimo.

Vertindamas tuometinę kulto istorinių tyrimų situaciją, Wojtyška nurodo, kad šis „nežinomas dokumentas“ (*nieznany dokument*) buvo paminėtas jau anksčiau – jį žinojo ir nurodė Henrykas Rybus, šv. Kazimiero biogramos, publikuotos fundamentaliame leidinyje „Hagiografia polska“ 1971 m., autorius⁵. Wojtyška priekaištauja šiam autoriui, kad nors jis šį dokumentą žinojo ir nurodė tarp šaltinių, bet juo nepasinaudojo tikslindamas žinias apie Kazimiero kulto ir kanonizacijos pastangų pradžią. O mes negalime nepastebėti ir dar vieno Rybus'o netikslumo – jis turbūt pirmasis dokumentą apibūdino kaip „arkivyskupo Jono Laskio peticiją, pateiktą V Laterano susirinkimo metu 1514 m. spalio 20 d., dėl Kazimiero, Kingos, Jono Kentiečio, Hiacinto (Jackaus) ir Simono iš Lipnicos beatifikacijos“⁶. Deja, Wojtyška pats kažkodėl perėmė šį klaidinantį dokumento esmės apibūdinimą – kad jis buvęs Laskio pateiktas

⁴ Plg. *Casimiriana: fontes vitae et cultus S. Casimiri = Šv. Kazimiero gyvenimo ir kulto istorijos šaltiniai*, sudarė, vertė, įvadą ir paaiškinimus parašė Mintautas Čiurinskas, (ser. *Fontes ecclesiastici historiae Lithuaniae*, 3), Vilnius: Aidai, 2003, p. 172–174. (Toliau – *Casimiriana I*.)

⁵ Henryk Rybus, „Kazimierz Jagiełłończyk“, in: *Hagiografia polska: Słownik bibliograficzny*, dzieło zbiorowe pod red. Romualda Gustawa, t. I, Poznań: Księgarnia św. Wojciecha, 1971, p. 738–757. Nuoroda į dokumentą p. 747.

⁶ „Petycja arcybpa Jana Łaskiego z 20 X 1514 r. podczas Soboru Laterańskiego V o beatyfikację K[azimierza], Kingi, Jana Kantego, Jacka oraz Szymona z Lipnicy“. *Ibid.* p. 747.

Laterano V susirinkimui prašymas, peticija dėl Kazimiero ir kitų keturių Lenkijos šventųjų. Wojtyska taip pat vienur net pakartojo Rybus'o klaidą, kad dokumento surašymo data, t. y. spalio 20 d., yra neva jo pateikimo susirinkimui data. O juk dokumentas nėra nei peticija (prašymas), nei apskritai toks prašymas tuo metu susirinkimui buvo teikiamas, nei tai būtų buvę tikslinga, nes susirinkimas šių konkrečių atvejų nesvarstė. Svarbiausia, kad apie tai visai nekalbama ir pačiame dokumento tekste. Apskritai Laterano susirinkimo Laskis šiame savo rašte nemini niekur kitur, o tik įvardydamas savo titulus ir įgaliojimus (*[...] Domini Sigismundi Dei gratia Regis Poloniae Magni Ducis et Domini Domini Sigismundi Dei gratia Regis Poloniae Magni Ducis Lithuaniae Russiae Prussiaeque etc. Domini et Haeredis apud Sedem Apostolicam et Consilium Lateranense Sacrosanctum orator in Romana Curia residens*). Gal šis Laterano paminėjimas ir suklaidino mokslininkus, gal dėl lakoniškumo dviprasmiška ankstyviausioji Rybus'o nuoroda į Laterano susirinkimą kaip į pateikimo laiką buvo suprasta plačiau ir netesingai.

Paulius Rabikauskas, bene svarbiausias šv. Kazimiero gyvenimo ir kulto tyrėjas, savo knygoje apie šv. Kazimierą atitaisęs daug ligtolinių istorinių klaidų ir netikslumų, aptardamas pirmąsias kanonizacijos pastangas, atrodo, negalėjo turėti viso dokumento teksto. Nors ir kritiškai žvelgdamas, jis buvo priverstas remtis tik Wojtyskos pateiktomis duomenimis. Tad dokumentą Rabikauskas taip pat vadina Laskio prašymu, tačiau būdamas Bažnyčios istorijos ir istorinių procedūrų prie Šventojo Sosto žinovas visiškai teisingai susilaiko nuo sunkiai įtikėtinos minties, kad toks prašymas galėjo būti pateiktas visam Laterano susirinkimui⁷. Net neturėdamas prieš akis šaltinio, Rabikauskas buvo tikslesnis šiuo klausimu už pirmtakus. Be to, jis iškelia svarbią ir pagrįstą prielaidą, kad „pirmiausia to turėjo prašyti Vilniaus vyskupas“ ir tai galėjo būti dar anksčiau, prieš rugsėjo 29 d. įvykusią audienciją, per kurią, anot Laskio, jis pats pristatė valdovo Žygimanto prašymą, atvežtą iš Vilniaus Miendzyleskio.

Neturėjome galimybių publikuoti šio Laskio laiško 2003 metais, kai buvo rengiamas ankstyvųjų šventojo kulto šaltinių tomas. Tai pažy-

⁷ Paulius Rabikauskas, *Lietuvos globėjas šv. Kazimieras*, Vilnius-Kaunas: Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijs, 1993, p. 55–56.

mėjome to rinkinio įvade⁸, o dokumentą ten pristatėme taip pat remdamiesi minėta Wojtyskos informacija⁹. Deja, perteikėme ir tame savo šaltinyje buvusius netikslumus (prie jų pridėję dar savo klaidą – vietoje spalio kažkodėl nurodėme lapkričio mėnesį). Tie netikslumai jau minėti: apibūdinimas, kad tai neva buvęs spalio 20 d. Laskio pateiktas prašymas (peticija) Laterano susirinkimo tėvams, kurioje prašoma paremti ne tik Kazimiero, bet ir keturių Lenkijos šventųjų kanonizaciją.

Todėl tikimės, kad originalo ir vertimo publikacija nuo šiol 1514 m. rugsėjo ir spalio Romos įvykius, susijusius su siekiama Kazimiero, švento atminimo princo kanonizacija, patikimiau sustatys į savo vietas.

DOKUMENTO TURINYS

Nors apžvelgtuose tyrimuose yra nusakyta dalis laiško turinio, ypač susijusi su audiencija pas popiežių, bet tai daryta lakoniškai. Netikslumų nulemta painiava verčia dar kartą jį detaliam pristatyti ir pakomentuoti.

Iš pradžių pal. Kunigundos proceso aktuose, tarp kurių yra įtrauktas Laskio dokumentas, jis yra aktų sudarytojo anotuojamas – labai trumpai, todėl tik iš dalies tiksliai: „Toliau Gnezno arkivyskupo Jono laiško dėl šv. Kazimiero ir kitų Karalystės globėjų kanonizacijos bylos, išsiųsto iš Romos, kopija“ (*Sequitur copia litterarum Joannis Archiepiscopi Gnesnensis in causa canonisationis S. Casimiri et aliorum sanctorum Regni patronorum Roma expeditarum*) (p. 242, 243¹⁰).

Dokumentas turi daugelį įprastų formalių laiško-akto bruožų. Jį, kaip matysime, galima būtų net vadinti rekomendaciniu ar įgaliojimo laišku. Visas šias reikšmes gerai atspindi lotyniškas terminas, kuris yra vartojamas tekste ir jo anotacijoje – *litterae*.

Įžanginė dalis (protokolas) (p. 242–243)

Iš įžanginės dalies, be kitų Lenkijos primo titulų, sužinome, kaip jis nusako savo statusą Romoje: Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo

⁸ *Casimiriana I*, p. 22–23.

⁹ Henryk Damian Wojtyska, *op. cit.*, p. 205–206.

¹⁰ Čia ir kitur cituojant Laskio laišką nurodomi lotyniško teksto ir lietuviško vertimo puslapiai dabartinėje publikacijoje.

kunigaikščio pasiuntinys (*orator*) prie Šventojo Sosto ir Laterano susirinkime, reziduojantis Romos kurijoje.

Labai svarbus, kartu atskleidžiantis paskirtį, yra išplėtotas laiško adresatų išvardijimas. Iš šios *intitulatio* dalies sužinome, kad laiškas yra universalus, viešas, skirtas įvairaus rango (nuo pat kunigaikščių) valdžiai bei viršenybei – visų pirma dvasinei, bet taip pat pasaulietinei (*praelatis spiritualibus et saecularibus*), taip pat visokiausio pobūdžio bendruomenėms (ir vienuolynų, ir apskritai miestų), sakytume, net visuomenės žemesniems sluoksniams bent jau iki miestų savivaldos, miestiečių, kuriems skirtas įvardijimas *famosis*. Laiško teritorinė aprėptis – visos Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdos.

Pasveikinime (*salutatio*) įterpiama laiško turiniui tinkama šventųjų tema, linkint ne tik sveikatos, bet ir kviečiant šlovinti Dievą jo šventuosiuose.

Pirmoji dalis. Informacija apie Kazimiero kanonizacijos reikalą ir audienciją pas popiežių (p. 242–245)

Autoriui pereinant prie tolesnio dėstymo aiškiai atsiskleidžia vienas iš laiško tikslų – informacinis. Sutrumpintai kreipdamasis į platųjį laiško adresatą *Vestrae Dominationes* („jūsų ponybės / jūs, ponai“), Laskis sako, kad šventa pareiga jį skatina pranešti, kaip iškilo reikalas, kuriuo jis ėmė su užsidegimu rūpintis, ir išdėstyti jo eigą (*sollicitudinis nostrae [...] susceptae seriem et originem [...] referamus*).

Toliau nuosekliai ir dėstoma apie šį „reikalą“. Šita laiško dalis mums labai svarbi, nes leidžia rekonstruoti ir papildyti žinias apie karaliaus, jo pasiuntinio Miendzyleskio, paties Laskio veiksmus ir, bene svarbiausia, gana vaizdžiai atskleidžia (iš Laskio požiūrio taško), kaip vyko audiencija pas popiežių Leoną X, kaip buvo pateiktas pirmasis oficialus prašymas kanonizuoti karaliaus brolių prinčą Kazimierą.

Laskis rašo, kad jis gavo valdovo įgaliojimą per jo laišką (rašta), atgabentą Romon atvykusio Vilniaus kanauninko ir valdovo sekretoriaus Lauryno Miendzyleskio. Nusako, kad tas raštu išdėstytas pavedimas buvo skirtas jam, Laskiui: *per literas suas commisit nobis*. Tolesnis pagrindimas, kodėl uoliai reikia prašyti Kazimiero kanonizacijos (*quatenus [...] enixius peteremus*), turbūt iš dalies atspindi gauto valdovo laiško turinį

ir formuluotes: kanonizacijos prašyti skatina daugybė dažnai vykstančių stebuklų (*ex frequentia miraculorum*), kuriuos Dievas dėl palaimintojo princo Kazimiero, velionio karaliaus brolio, prieš tris dešimtmečius palaidoto „Vilniaus bažnyčioje“¹¹, nuopelnų teikiasi įvykdyti tikintiesiems. Stebuklai vyksta „Lietuvos kunigaikštystėje“¹² ir kitur, plačiai, jie yra akivaizdūs, gausūs.

Laskis mini, kad šiam karaliaus norui teikdamas pirmenybę jis veikė nedelsdamas, ir su tuo turime sutikti, nes audienciją išrūpino labai greitai: nurodoma audiencijos data rugsėjo 30 d., o Miendzyleskis su laiškais į Romą atvyko (anot 1515 m. sausio 16 d. Laskio laiške pateikiamos datos¹³) rugsėjo 24 d.¹⁴

Oratorius popiežiui ne tik žodžiu reikiamai pristatė Lenkijos ir Lietuvos valdovo prašymą, bet, prieš jį pateikdamas, glaustai pristatė kai kuriuos vykstančius stebuklus (*recensitis summatim quibusdam admirandis operibus*).

Sužinome taip pat, kad audiencijoje nedalyvavo Lenkijos (ir Lietuvos) protektorius kardinolas Achilas Grassi, todėl prašymą popiežiaus akivaizdoje parėmė jį pavadavęs kardinolas Petras Accolti.

Tik po šių žinių paminėti audiencijoje dalyvavę Lietuvos atstovai: „Vilniaus vyskupas Albertas, kurio bažnyčia dėl šio kapo yra išskirtinė ir garsėja to paties princo stebuklais“ ir „tos pačios bažnyčios prepozitas“, t. y. Miendzyleskis. Kurie taip pat buvo matomi audiencijos metu maldaujantys ir iš širdies pritariantys „mūsų prašymui“ (*visi sunt supplices animis assentire petitioni nostrae*). Taigi Laskis jiems skiria antraeilį ir

¹¹ Kažkodėl Laskis atkakliai nutyli įprastą tiems laikams apibūdinimą *cathedralis*, kuris aiškiai nurodytų, kad joje buvo vyskupo katedra. Bet galbūt tokioje pozicijoje tai buvo savaime suprantama.

¹² Čia vėl Laskis „pamiršta“ žodį „Didžiojoje“.

¹³ *Casimiriana I*, p. 162–163.

¹⁴ Iš Vilniaus į Romą išvyko dar 1514 m. balandžio mėnesį. Žr. Krzysztof Baczkowski, „Międzyleski Wawrzyniec“, in: *Polski Słownik Biograficzny*, Wrocław et al., 1976, t. 21, p. 46. Prieš dvi dienas iki popiežiaus audiencijos dėl Kazimiero kanonizacijos, rugsėjo 28 d., Miendzyleskis jau buvo pateikęs popiežiui savo parengtą memorialą apie Turkijos pajėgas, administraciją ir finansus (dėl popiežiaus planuojamo kryžiaus žygio). *Ibid.*

trečiaeilį vaidmenį. Nors prašymą dėl kanonizacijos puikiausiai būtų galėjęs perduoti ir Vilniaus vyskupas Albertas, kurio katedros koplyčioje buvo palaidotas Kazimieras, o Gniezno arkivyskupui tiko šį prašymą tik paremti¹⁵. Gal kažkoku pavidalu toks Alberto Radvilos prašymas ir buvo pateiktas anksčiau, to nežinome. Tačiau valdovo įgaliojimai ir aukštas bažnytinis bei diplomatinis statusas lėmė, kad aptariamoms audiencijos metu kalbėjo būtent Laskis.

Toliau sužinome popiežiaus reakciją. Ji buvo stebėtinai palanki, popiežius pritarė, pažadėjo remti savo apaštalinio autoritetu. Svarbi Laskio užuomina – *acsi canonisatio ipsa iam pridem fuisset sollicitata* („tarsi jau anksčiau būtų buvę raginta imtis šios kanonizacijos“) mums yra kartu ir užuomina apie galimus ankstesnius žingsnius šiame reikale, kuriuos galėjo padaryti ir jau ilgai Romoje buvęs Vilniaus vyskupas.

Atskira fraze („Norėjome šiuos dalykus, kaip jie klostosi, Jums, ponai, visiems bendrai pranešti“) Laskis pabaigia laiško informacinę dalį apie veiksmus vykdant valdovo pavedimą – visų pirma apie audiencijos metu pateiktą Kazimiero kanonizacijos prašymą.

Antroji dalis. Kazimiero charakteristika; atvykstančio rinkti liudijimų apie Kazimierą Vilniaus prepozito Miendzyleskio rekomendavimas, prašymas suteikti jam informaciją ir dokumentus (p. 246–249)

a) **Kazimiero charakteristika** (p. 246–247, 249) Toliau laiške yra keletas bendresnių pasvarstymų apie Dievą, rodanti gailėstingumą per šventuosius, taip pat per savo ištikimą tarną Kazimierą; mintys sustiprinamos įpintomis Šventojo Rašto citatomis ir leksika. Būtent čia Kazimieras laiško skaitytojams pristatomas kaip neseniai apkrikštytos lietuvių tautos globėjas ir gynėjas nuo priešų. Kaip jau minėta, visų pirma turbūt turima galvoje Maskvos valstybė (bet taip pat neužmirštinas tuo metu vykęs konfliktas su Vokiečių ordinu). Čia tą vietą pacituosime: „Ir štai lietuvių tautai, kurią nelabai seniai išlaisvino iš prietarų vergijos ir bedievybės ir atgimdančiu nuplovimu padarė įsūniais, taip pat parūpino patikimiausią Globėją, su kurio pagalba ir maldomis bus išvaduoti ir iš baisingų priešų, ir iš bet kokių kitų vargų.“ Ši laiško vieta, kaip ir kitos,

¹⁵ Plg. Paulius Rabikauskas, *op. cit.*, p. 56.

turi sąsauką su vėliau Ferrerio rašytu Kazimiero gyvenimo tekstu¹⁶.

Taip Kazimierui net Lenkijos arkivyskupo buvo pripažintas Lietuvos globėjo vaidmuo dar net neįvykus kanonizacijai. Tai padaryti (Kazimierą pristatyti kaip lietuvių tautos globėją) Laskį galėjo paskatinti ne kas kita, tik jau egzistavęs aiškus tokio pobūdžio Kazimiero kultas Lietuvoje, Vilniuje susiformavusi gerbimo tradicija.

Toliau laiške yra raginimas visiems adresatams pateikti patikimus liudijimus, reikalingus popiežiui ir kardinolų kolegijai. Motyvuojama tuo, kad Kazimieras „yra mūsų tėvynainis, herojus, valdovas ir mūsų gynėjas, štai šioje karalystėje gimęs ir išauklėtas ir iki pat gyvenimo pabaigos su mumis [gyvenęs]“. Pats Laskis ragindamas tvirtina, jog tokių liudijimų, įrodymų yra išlikę.

Kartu pateikiama viena pirmųjų Kazimiero gyvenimo charakteristikų: „buvo sakantis tik tiesą, tyriausios sąžinės, širdyje nešiojantis meilę Dievui, garbingas veikdamas ir uolus darydamas gerus darbus“; gyveno „būdamas pamaldus, išmintingas, nusizeminęs, drovus, blaivus, skaitus ir ramus“. Konkrečiausiai iš visų apibūdinimų nuskamba žinia apie jo skaitumą, išsaugotą net patiriant spaudimą jį prarasti mirtinos ligos akivaizdoje: „pats panoro verčiau save išsaugoti amžinajam gyvenimui nesusitėpęs, negu pratęsti gyvenimą medikų įtikinėjimu praradęs viengungystės skaitumą.“ Šias jo dorybes patvirtina gausūs vis garsėjantys ženklai ir stebuklai.

Taigi ragindamas pateikti liudijimus Laskis nejučia pats tarsi pateikia tokio liudijimo pavyzdį, modelį, gaires.

b) Rekomendacija (p. 246, 248–249)

Tolesnė laiško dalis panašį į rekomendacinį tekstą (*commendamus [...]*), informuojantį apie atvykstančio pasiuntinio įgaliojimus (*velint ei*

¹⁶ Plg. *Vita beati Casimiri confessoris ex serenissimis Poloniae regibus, et magnis Lituaniae ducibus clarissimi a Reverendissimo patre d[omi]no Zacharia Ferrerio Vicentino pontifice Gardien[s]i in Polonia et Lituania legato apostolico ex fide dignorum testimonio depositionibus scripta*. Datum Vilnae 1520, [Cracoviae, 1521], l. Aii v. (Tą patį žr. *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri = Ankstyvieji šv. Kazimiero „gyvenimai“*, sudarė, vertė, įvadą parašė Mintautas Čiurinskas, (ser. *Fontes ecclesiastici historiae Lithuaniae*, 4), Vilnius: Aidai, 2004, p. 50–51). Plačiau – šio straipsnio poskyryje „Laskio laiško ir Ferrerio *Vita beati Casimiri confessoris* (1520) paralelės“.

instructiones Sanctitatis Domini Nostrae relatu credere): Laskis siunčia atgal pas karalių jo pasiuntinį Miendzyleskį, kuriam dar karalius buvo paskyręs rūpintis kanonizacijos reikalu, o dabar ir pats popiežius žodžiu davė pavedimą rinkti rašytinę informacinę medžiagą, liudijimus, reikiamus pradėti pačiam procesui. Taip sustiprinamas atvykstančio pasiuntinio autoritetas. Prašoma juo pasitikėti, jam pateikti ir reikalui esant atiduoti turimus dokumentus, sau pasiliekančias kopijas.

Trečioji dalis: apie reikalą kanonizuoti dar keturis Lenkijos palaimintuosius (p. 248–251)

Iki tol daugmaž vientisame laiške daroma netikėta digresija. Tą perėjimą žyminti frazė aiškiai rodo, jog sumanymas kilo Laskiui, kad tai jo asmeninė iniciatyva, kurios dar nežino ir valdovas; „kol buvome tuo [t. y. Kazimiero kanonizacinio proceso inicijavimu] užsiėmę, mums atėjo į galvą kiti Dievo ir žmonių mylimi švento atminimo Lenkijos gyventojai.“ Toliau tie keturi šventumu pagarsėję lenkai išvardijami, trumpai apibūdinami, paminint vykstančius stebuklus, nurodomi svarbiausi žinių šaltiniai apie juos. Tai „Lenkijos Karalystės valdovė“ Kunigunda, daktaras (Jonas) Kentietis, kilmingas vienuolis dominikonas Hiacintas ir pranciškonas Simonas (iš Lipnicos).

Gana įmantriu ir ne visai įtikinančiu retoriniu minties vingiu jie yra susiejami su Kazimieru: „dabar, kuomet yra siūloma Aukščiausiam Pontifikui paskelbti palaimintojo Kazimiero kanonizacijos šventę, pritiko, kad atsižvelgdami į laikinąjį gyvenimą, kuriame pats karališkasis princas gyvendamas buvo lydimas gausios dvariškių palydos, taip pat ir vykstant kanonizacijai savo šventumo palydovais turėtų paskui savąjį princą sekančius savo tėvynainius“.

O kad šie šventi tėvynainiai tarsi vedami Kazimiero būtų kanonizuoti, Laskis ragina kreiptis į karalių, prašant tuo pasirūpinti. Jei karalius sutiks, Miendzyleskis surinktus liudijimus apie minėtus keturis asmenis galėsias popiežiui pateikti vienu ypu, kartu su Kazimiero dokumentais. Toks buvo Laskio planas – prie Miendzyleskio įpareigojimo rinkti informacinę medžiagą Kazimiero proceso pradžiai, savo iniciatyva prijungti tokį patį darbą dėl dar keturių kandidatų į šventuosius. Laskis žada pagalbą „šiam didžiam šventame darbe“.

Pabaiga (eschatokolas) (p. 250, 251)

Baigiama maldos žodžiais prašant, kad Viešpats suteiktų tai, kas išdėstyta laiške bei išlaikytų autorių ir adresatus sveikus. Laiškas duotas Romoje, datuotas spalio 20 d. Tad nuo audiencijos jau buvo praėję dvidešimt dienų. Bet nežinia, ar laiškas tada iš karto ir buvo išsiųstas. Miendzyleskis dar gerokai užtruko Romoje. Galbūt gabendamas ir šį laišką, iš Romos išvyko tik 1515 m. sausio 12 d.

KELIOS PASTABOS DĖL NETIESIOGINĖS LAIŠKO INFORMACIJOS IR ISTORINIŲ APLINKYBIŲ

Jau minėta, jog Miendzyleskis, išvykęs iš Vilniaus dar 1514 m. balandžio mėnesį¹⁷, į Romą atvyko rugsėjo 24 d., o audiencijos data buvo rugsėjo 30 d.

Šios datos rodo, kad iš Vilniaus instrukcijos dėl Kazimiero kanonizacijos buvo teikiamos karo su Maskva kulminacijos fone. Tuo metu, kai Vilniuje karalienės sekretorius poetas Andriejus Kricijus savo eilėse minėjo prie Kazimiero kapo kabančius votus, meldė Kazimiero pagalbos tėvynei ir su priešais kariaujančiam broliui¹⁸, tuo metu, kai buvo prarastas Smolenskas, kai valdovas Žygimantas telkė kariuomenę žygiui, vėliau, rugsėjo 8 d., pasiekė pergalę prieš Maskvos kariuomenę prie Oršos.

Tad kanonizacijos siekti skatino ne tik vykstantys gausūs „asmeniniai“ stebuklai dėl įžadų, duodamų prie Kazimiero kapo, bet ir dangiškojo gynėjo poreikis kariaujančioje ir, deja, nelabai sėkmingai, Lietuvos valstybėje. Tiesiogiai apie tai Laskio pateikiamoje informacijoje nekalbama: tikros žinios apie pergalę Romos dar galėjo būti nepasiekusios, nes pačiam Laskiui laišką apie pergalę ir tolesnius veiksmus valdovas iš Vilniaus datavo rugsėjo 25 d.¹⁹ Apytikriai tada, o gal ir visi kartu, matyt,

¹⁷ Krzysztof Baczkowski, *op.cit.*, p. 46.

¹⁸ *Casimiriana I*, p. 156–161.

¹⁹ *Acta Tomiciana: Tomus tercius epistolarum, legationum, responsorum, actionum, et rerum gestarum Serenissimi principis Sigismundi Primi, Regis Poloniae et Magni Ducis Lithuaniae*, per Stanislaum Gorski, Po[сна]niae, 1853, t. 3 (toliau – *Acta Tomiciana*, t. 3).

iškeliavo ir kiti laišakai apie pergalę: skirtasis popiežiui (rašytas anksčiau, dar iš stovyklos prie Borisovo, rugsėjo 18 d.) ir laišakai kardinolams (Vilniuje datuoti rugsėjo 27, 28 d.). Deja, jie į Romą, anot Laskio, atgabenti apmaudžiai pavėluotai, tik 1515 m. sausio 1 d.²⁰, kai naujieta jau seniai Romoje buvo pasklidusi per anksčiau atėjusius kitus laiškus ir net senstelėjusi.

Šiame kontekste daug konkrečiau ir suprantamiau suskamba šie Laskio laiško žodžiai apie būsimą šventąjį: *cuius ope precibusque et ab hostium immanitate et a quibusvis necessitatibus liberentur* („jo pagalba ir maldomis [lietuviai – anksčiau minėta *gens Lithuanorum*] bus išvaduoti ir iš baisingų priešų, ir iš bet kokių kitų vargų“) (p. 246, 247). Tokiame kontekste kitaip, konkrečiau, suskamba ir pergalės palinkėjimas (*ac contra omnes hostes victoriam [...]*) laiško pabaigoje, greta sveikatos valdovui, taikos ir valdų klestėjimo linkėjimų (p. 250, 251).

Faktinė aplinkybė, kad idėja siųsti prašymą dėl Kazimiero kanonizacijos subrendo tais karo su Maskva metais, leidžia suprasti ir kitas užuominas į neabejotinai turėjusią sklindyti dangiškos tuometinio valdovo brolio Kazimiero pagalbos viltį ir po pergalės jaučiamą dėkingumą. Wojtyška taikliai yra pastebėjęs, kad šiame kontekste labai iškalbinga popiežiaus pasiuntinio Jokūbo Pizono laiško mintis, kad „išties reikia pripažinti, jog tai įvyko [pergalė buvo pasiekta] ne be šventųjų globos“ ir pastebėjimas, kad nuo maldų už būsimą pergalę, o po jos – nuo padėkų Dievui skambėjo visos bažnyčios²¹. Visa tai vyko Vilniuje, iš kurėjo ir kanonizacijos prašymai, ir buvo rašomi įspūdžiai apie vykstantį karą, pergalę.

Jei žinių apie rugsėjo 8 d. pergalę prie Oršos Laskis dar neturėjo rugsėjo 30 d. audiencijos metu, tai vėliau, 1514 m. pabaigoje bei

²⁰ *Acta Tomicana*, t. 3, p. 325, Nr. CDXLII.

²¹ *Ut certe fateri necesse sit, haec sine diuum numine non euenisse. Cum alioqui Rex ipse re quidem uera Christianissimus sit semperque fuerit. Assiduus enim pro uictoria supplicationibus, ea deinde parta, gratiarum actionibus templa omnia sonabant.* Žr.: „Epistola Pisonis ad Ioannem Coritium, de conflictu Polonorum et Lituorum cum Moscovitis“, in: *Iani Damiani Senensis ad Leonem X. Pont. Max. de expeditione in Turcas Elegeia cum argutissimis doctissimorum virorum epigramatibus, op. cit.*, I. Cii; idem in: *Acta Tomicana*, t. 3, p. 205.

1515 m. pradžioje, Kazimiero kanonizacijos reikalais jau tikrai buvo rūpinamasi gautos džiaugsmingos žinios fone.

Ir išlikę šaltiniai (1515 m. sausio 15 d. Plankos laiškas²² bei kitą dieną rašytas Laskio laiškas²³) rodo, jog Kazimiero kanonizacijos reikalas ir pergalė prieš maskvėnus prie Oršos bei kiti politiniai reikalai Romoje skambėjo vienu metu. Laskio rūpesčiu popiežiaus paskirtą šventinę dieną, sausio 25-ąją, Romoje vyko iškilmingos padėkės už pergalę pamaldos, šlovinamąją kalbą pasakęs humanistas Kamilas Porkarijus (lot. Camillus Porcarius (Portius, Porcius), it. Camillo Porcari (Porzi))²⁴ Deja, nežinome kalbos turinio ir to, ar kalbėtojas rado progą kaip nors paminėti valdovo Žygimanto brolių Kazimierą, kaip tai padarė Vienoje vėliau

²² *Casimiriana I*, p. 162–163. *Acta Tomiciana*, t. 3, p. 322–323, Nr. CDXXXIX.

²³ *Acta Tomiciana*, t. 3, p. 325.

²⁴ Laskis apie paskirtąją šventę rašo sausio 16 d. laiške: *Qui [i.e. Pontifex Maximus] tamen letissimus propterea cum reverendissimis cardinalibus extitit decrevitque, ut solemniter ad S. Petrum in festo conversionis S. Pauli missa cantaretur pro actione gratiarum ad Deum, oratioque publice haberetur de laudibus M(aiesta)tis v(est)re ipsiusque majorum, ac gentis polone et lithuane dominiorumque suorum. Post eam vero diem sua Sanctitas est responsura literis M(aiesta)tis v(est)re. Mihi quidem nihil gratius nihil jucundius aut optabilius per totum hoc Rome spatium contigit aut contingere potuit, quam quod tam celebrem victoriam, gloriam tam claram provinciarumque suarum Libertatem atque augmentum maxima cum laude acquisiverit.* („Jis [t. y. popiežius] dėl to su didžiai gerbiamais kardinolais rodė didelį džiaugsmą ir nutarė, kad iškilmingai [bazilikoje] prie šv. Petro [kapo] per Šv. Pauliaus Atsivertimo šventę būtų giedamos Mišios dėkojant Dievui ir viešai būtų pasakyta **kalba, šlovinanti jūsų didenybę bei jūsų protėvius ir lenkų bei lietuvių tautas, ir jūsų valdas.** O po tos dienos Jo Šventenybė ketino atsakyti į jūsų laišką. Išties nieko man mielesnio ir nieko malonesnio ar labiau geidautino per visą šį laiką, praleistą Romoje, nebuvo atsitikę ir negalėjo nutikti, negu tai, jog su didžiausiu gyriumi buvo priimta tokia žymi pergalė, tokia garsi šlovė ir jūsų valdomų kraštų laisvė ir klestėjimas.“) *Acta Tomiciana*, t. 3, p. 325, Nr. CDXLII.

Šventės metu kalbėjusių oratorių įvardija istorikas Liudvikas Jodokas Decijus: *habitaque sunt in templis laudes et belli series longa luculentaque oratione a Camillo Porcario, homine litteris claro, celebrata fuit* („šventovėse įvyko viešos pamaldos, o karo eiga buvo išgarsinta ilgoje ir puikioje Kamilo Porkarijaus, pagarsėjusio mokytumu žmogaus, pasakytoje kalboje“). [Iodocus Ludovicus Decius, Jost Ludwig Dietz], *De Sigismundi regis temporibus liber*, in: *Contenta. De vetustatibus Polonorum liber I. De Jagellonum familia liber II. De Sigismundi regis temporibus liber III*, Craccouiae: opera atque industria Hieronymi Vietoris Chalcographi, 1521, p. XCIII.

tais pačiais metais kalbą imperatoriaus akivaizdoje sakydamas Joakimas Vadianas²⁵. Būta ir fejerverkų. 1515 m. buvo išleistas proginės poezijos, skirtos šiai pergalei pašlovinti, rinkinys²⁶ (ten taip pat Kricijaus eilėse ne kartą yra paminėtas Kazimieras). Minėtos Romos šventės atgarsiai atsispindi poeto Pranciškaus Androniko Trankvilo (Franciscus Andronicus Tranquillus, Fran Andreis Trankvil) parašytame ir rinkinį *Carmina de memorabili cede Scismaticorum Moscouiorum* užbaigiančiame eilėraštyje „Odė triumfui, kurį surengė didžiai gerbiamas ir įžymusis ponas Gniezno arkivyskupas Jonas Laskis nenugalimojo Lenkijos karaliaus Žygimanto pergalės prieš maskvėnus proga“²⁷.

Turėtina omenyje, kad čia skelbiamą laišką Laskis rašė ne iš karto po rugsėjo 30 d. audiencijos, bet po kurio laiko – spalio 20 d. Nuo rugsėjo 8 d. pasiektos pergalės jau buvo praėjęs daugiau nei mėnuo. Tad rašymo momentu pirmosios oficialios ar neoficialios žinios jau turėjo būti pasiekusios Romą ir Laskį. Todėl laiške, rašytame dėl Kazimiero kanonizacijos reikalų, esančios užuominos apie išlaisvinimą iš baisingų priešų, pergalę prieš visus priešus gali būti tiesioginė ar netiesioginė aliuzija į vykstantį karą su Maskva, kartu Kazimiero dangiškos paramos viltį ir neseniai jau pasiektą pergalę. Žinia apie rugsėjo 8 d. pergalę prie Oršos sukėlė nemaža entuziazmo visose Žygimanto valdose ir draugiškų valdovų dvaruose. Atidžiai žvelgiant į vieną kitą frazę, bendrą nerimo, o kartu pakylėtumo bei iškilmingo entuziazmo nuotaiką galima pajauti ir Laskio laiške.

²⁵ *Oratio coram invictissimo Sigismundo Rege Poloniae etc. in conuentu Caesaris et trium regum, nomine Universitatis, Viennae Austriae per Ioachimum Vadianum Poetam Laureatum habita, cum carmine in laudem eiusdem Regis annexo, in quo quaedam de isto conuentu continentur*, Vienna, Hieronymus Wietor, 1515, l. [Aiiiir]. Taip pat žr. *Casimiriana I*, p. 164–165.

²⁶ *Carmina de memorabili cede Scismaticorum Moscouiorum per Serenis[simum] ac Inuictis[simum] D[ominum] Sigismundum Regem Polonie magnum Ducem Lituaniae: Russiae: Prussiae: Sarmatieque Europeae Dominum et heredem apud aras Alexandri magni peracta*, [Romae, 1515]

²⁷ [Franciscus Andronicus,] „Ode. F[rancisci] Andronici in Triumpho. R[euere[n]dissimi] atque amplis[simi] D[omi]ni Ioannis de Lasko Archie[psco]pi Gneznen[sis] De uictoria Inuic[tissimi] Sig[ismundi] Poloniae Regis contra moscos habito“, in: *Carmina de memorabili cede Scismaticorum Moscouiorum*, l. E v–Eii v.

Be to, šios paralelės su karo įvykiais paaiškina vėlesnę visuomenės reakciją į 1519 m. (ir, galimai, 1518 m.) pergales prieš tą patį daug gausesnį priešą toliau vykusiame kare. 1518 m. pergalingai mūšis susiklostė prie Polocko, 1519 m. mūšio, kuriame melsta Kazimiero dangiškos pagalbos ir žadėta uoliau rūpintis kanonizacijos reikalais, vieta Ferrerio tiksliau nenurodyta²⁸.

Iš Laskio laiško taip pat sužinome, jog popiežiui pasakytoje kalboje jis ne tik pristatė Lenkijos ir Lietuvos valdovo prašymą, bet glaustai papasakojo apie kai kuriuos vykstančius stebuklus (*recensitis summam tim quibusdam admirandis operibus*, p. 244, 245). Vargu, ar buvo kita galimybė jam apie juos nuodugniau sužinoti, negu Miendzyleskio iš Vilniaus atvežtos žinios, perduotos žodžiu arba, veikiausiai, taip pat raštu. Pastaruoju atveju galėtume kalbėti apie pirmąjį Kazimiero užtariamu vykstančių stebuklų sąrašą. Tiesiai toks raštas nėra minimas. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į konsistorijos advokato Pauliaus Plankos laišką valdovui, rašytą pasibaigus Miendzyleskio misijai 1515 m. sausio 15 d. Paminėjęs stebuklus, kurie ir skatina vykdyti kanonizaciją, jis sako, kad kai kuriuos iš jų matė: *quorum aliqua vidi*. Ką gali reikšti šie žodžiai, į kuriuos, atrodo, iki šiol niekas neatkreipė dėmesio? Teoriškai galėtume manyti, kad gal ir Romoje Planka savo akimis patyrė (*vidi*) stebuklingų ženklų, įvykusių Kazimiero užtarimu. Tačiau greičiausiai tai patvirtina, kad jis matė jau aprašytus kai kuriuos stebuklus. Turbūt ir tuos, kuriuos glaustai per audienciją popiežiui paminėjo Laskis. Aprašyti ir liudininkų patvirtinti stebuklai (*miracula*) buvo svarbi dokumentacijos, reikalingos kanonizacijai, bei apskritai hagiografinės raštijos dalis. Vėliau jie sudarydavo dalį šventojo gyvenimo aprašymo (*vita*) arba prie tokio aprašymo buvo pridedami. Vienokio ar kitokio jų raštiško pristatymo reikėjo, kad

²⁸ *Vita beati Casimiri confessoris*, I. [Avi v – Avii v]. Žr. *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri*, p. 66–71. Anot plačiau tų metų karinius įvykius aprašiusio istoriko Bernardo Vapovskio, gausūs maskvėnų daliniai buvo giliai įsiveržę į Lietuvą, jau vos už 12 mylių nuo Vilniaus, ir traukėsi su grobiu, kai surinkę kariuomenę lietuviai juos pasivijo ir sėkmingai susirėmę daug išžudė bei atėmė didelę dalį grobio. Tai sužinojęs karalius Žygimantas, kuris į Krokuvą grįžo rugsėjo 6 d., ir jo jaunoji žmona Barbora labai džiaugėsi ir įsakė visose Krokuvos bažnyčiose laikyti padėkos pamaldas. Plg. Paulius Rabikauskas, *op. cit.*, p. 76–77.

būtų pagrindas pradėti informacinį procesą ištirti jų tikrumui ir būsimo šventojo gyvenimui. Tad Laskio laiškas pateikia užuominą apie pirmojo stebuklų sąrašo ar aprašymo egzistavimą.

Dominuojanti Laskio, kaip aukščiausio rango Lenkijos ir Lietuvos valdovo pasiuntinio, padėtis Romoje lėmė ir informacijos pobūdį, pateikimą. Į ją reikia žiūrėti kritiškai, atsižvelgiant į Laskio asmenį ir poziciją. Jau matėme, kad audiencijos aprašyme Lietuvos atstovus, vyskupą Albertą ir prepozitą Miendzyleskį, jis pristato tik kaip pritariančius statistus. Panašiai savo vaidmenį savo vardu rašydamas jis sureiškina ir kitais atvejais. Jau Rabikauskas yra pastebėjęs²⁹, kad šis aktas, išlikęs ne Romoje, o gana atsitiktinai Šv. Klaros seserų vienuolyno archyve Krokuvoje tarp šventosios Kunigundos kanonizacijos proceso dokumentų³⁰, *ipso facto*, tai yra vien tuo, kad išliko, iškelia Jono Laskio vaidmenį Kazimiero kanonizacijos istorijoje. O juk galėjo ir turėjo būti tuomet Romoje buvusio Vilniaus vyskupo Alberto Radvilos, kurio vyskupijai visų pirma priklausė rūpintis čia palaidotu šventuoju, dar ankstesni tokie prašymai, kurie neišliko. Apie juos, kaip jau aptarėme, netiesiogiai galėtų liudyti Laskio apibūdinta popiežiaus palanki reakcija „tarsi kanonizacija jau anksčiau būtų buvę rūpintasi“. Vilniaus vyskupas, dalyvaudamas visuotiniame Laterano susirinkime (į jį išvyko dar 1512 m. vasarą), ilgą laiką būdamas Romoje, turėjo galimybių pažinti įtakingus kardinolus, visų pirma Lenkijos ir Lietuvos protektorių Achilą Grassi, svarbius kurijos asmenis, kurie galėjo apie tai informuoti neseniai (1513 m. kovo mėnesį) išrinktą popiežių Leoną X. Dalį laiko, turbūt daugiau nei metus, Romoje Vilniaus vyskupas buvo kartu su Gniezno arkivyskupu Laskiu (į Romą atvykusių vėliau, 1513 m. birželio 5 d.³¹), kuris aktyviai prisidėjo prie kanonizacijos siekio. Reikia nepamiršti, kad dar 1501 m. Romoje besilankant Lietuvos valdovo Aleksandro pasiuntinui Erazmui Vitelijui (Ciolekui) kaip atskira knygelė ten buvo išspausdinta jo popiežiui pasakyta kalba, kurioje supažindinama su Lietuva

²⁹ Paulius Rabikauskas, *op.cit.*, p. 55.

³⁰ Bet kartu dėsnigai – dėl jame paminėto ankstyvo sumanymo šią šventąją kanonizuoti.

³¹ Paulius Rabikauskas, *op.cit.*, p. 55.

ir užsimenama apie Kazimiero kanonizacijos reikalą bei vykstančius stebuklus³². Tuo taip pat galėjo būti pasinaudota.

Nors šaltinių išlikę pernelyg mažai, Rabikausko manymu, 1514 m. Romos kurijai raštu buvo įteikti trys prašymai: Vilniaus vyskupo, Gniezno arkivyskupo ir paties karaliaus³³.

Teisingai perskaitytas įvykių ir kitų šaltinių visumoje interpretuojamas Laskio laiškas bei jame aprašomi įvykiai mums rodo, kad svarbiausia buvo ne tiek Gniezno arkivyskupas, ne tiek jo pasisakymas popiežiaus audiencijoje, bet tai, ką jis pristatė. Prašymą teikė valdovas – Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Žygimantas, išreikšdamas ne tik savo, bet ir Lietuvos kilmingųjų, dvasininkų, visos visuomenės norą (Lietuvos „žmonės“, „tėvynainiai“ pabrėžtinai minimi išlikusiuose valdovo prašymuose). Tik tokiu, aukščiausiu lygiu teikiamas prašymas turėjo perspektyvą sulaukti palankių sprendimų kiek galima greičiau. Laskis šiuo atveju buvo tik valdovo valią Šventajam Tėvui perduoti įgaliotas asmuo.

LASKIO LAIŠKO IR FERRERIO *VITA BEATI*
CASIMIRI CONFESSORIS (1520) PARALELĖS

Žinomas dalykas, kad išsamiausias ir svarbiausias šaltinis apie šv. Kazimiero gyvenimą iš XV a., iš jo gyvenimo laiko, yra jo mokytojo Jono Dlugošo *Kronika*. O iš XVI a. šaltinių daugiausiai žinių apie šventojo princo gyvenimą suteikia Vilniuje 1520 m. Ferrerio parašytoji hagiografinė biografija (*Vita beati Casimiri confessoris*). Publikuojamas Laskio laiškas yra vienas iš nedaugelio šiek tiek plačiau apie Kazimierą kalban-

³² *Erasmii Vitellii c. praepositi Vilnensis illustrissimi domini Alexandri magni ducis Litthuaniae secretarii, et oratoris ad Alexandrum Sextum pontificem maximum in prestita obedientia Rome habita oratio*, [Romae: per Johannem Besicken, 1501]. Vertimą į lietuvių k. „Erazmo Vitelijaus, Vilniaus prepozito, šviesiausiojo valdovo pono Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro sekretoriaus ir pasiuntinio pas Šventąjį Tėvą Aleksandrą VI, pasiūsto pareikšti paklusnumo, kalba, sakyta Romoje 1501 Viešpaties metais, ketvirtadienį, paskutinę kovo mėnesio dieną“ žr. el. publikacijoje: http://www.saltiniai.info/files/literatura/LD00/Erazmo_Vitelijaus_kalba.LD3600.pdf. Taip pat žr. *Casimiriana I*, p. 150–151.

³³ Paulius Rabikauskas, *op. cit.*, p. 56.

čių šaltinių laikotarpiu nuo jo mirties 1484 m. iki Ferrerio misijos. Kyla klausimas, ar šešeriais metais anksčiau parašytas Laskio raštas kokių nors būdu galėjo turėti įtakos vėlesniam Ferrerio tekstui?

Iš karto reikia pasakyti, kad galimybė, jog Laskio laiškas – vienas iš Ferrerio *Vita beati Casimiri confessoris* šaltinių ar bent buvo jo turėtas ir skaitytas, egzistuoja, ji yra logiška, bet vargiai įrodoma dėl istorinių duomenų trūkumo. Kita vertus, būtent dėl to, kad nei 1517–1518 m., nei Ferrerio vykdyto 1520 metais procesų medžiaga nepasiekė mūsų laikų, manome, kad verta itin atidžiai įsiskaityti ir tirti turimus tekstus. Nepaisant akivaizdžių esminių skirtumų, naudinga pastebėti ir aptarti šių dviejų, iš pirmo žvilgsnio nesusijusių, skirtingų žanrų ir skirtingomis progomis bei tikslais rašytų tekstų, tam tikrus panašumus.

Tie panašumai pastebimi pateiktų biografinių žinių apie Kazimierą lygmenyje, tačiau jų esama ir bendroje kompozicijoje, ir tekstiniame lygmenyje, autorių kuriamo naratyvo pobūdyje. Čia apsvarstyti bent du aspektai: 1) konkrečios informacijos apie Kazimiero gyvenimą, asmenį pateikimas; 2) rašiniams bendra laiško-dokumento forma.

Kalbant apie tai, kaip tekstuose priartėjama ir pereinama prie paties Kazimiero pristatymo, matyti bendra logika. Laskio laiške randame tokių (arengos tipo) bendresnių pasvarstymų apie Dievą, rodantį gailėstinumą per šventuosius (turint omenyje, kad šitai vyksta ir per Kazimierą, per vykstančius nuostabius ženklus / stebuklus): Visagalis Dievas „nuo amžių Savo visagalybės šlovę yra rodęs savo šventuosiuose“ „parodo begalinį savo gailėstinumą mūsų tėvynėje“ (p. 246, 247). Toliau laiško mintis krypsta ta linkme, kad Kazimieras yra ypatingas ženklas lietuvių tautai, jis pristatomas kaip neseniai pakrikštytos lietuvių tautos globėjas ir gynėjas nuo priešų. Tad atsiranda istorinė perspektyva, paminint sąlyginai neseno krikšto istoriją, o Kazimieras tuomet iškyla kaip tautos krikšto vaisius, kartu naujakrikštų išūnystės paliudijimas: „Ir štai lietuvių tautai, kurią nelabai seniai išlaisvino iš prietarų vergijos ir bedievybės ir atgimdančiu nuplovimu³⁴ padarė išūniais³⁵, taip pat parūpino patikimiausią Globėją“ (p. 246, 247).

³⁴ Plg. Tit 3, 5.

³⁵ Plg. Rom 8 passim.

Ferreris veikalą pradeda kalbėdamas apie Dievo išmintį, atskleidžiančią Bažnyčios istorijoje: visais amžiais parūpindamas iškilių tikėjimo vyrų Dievas jų parūpino ir „Lietuvai, ar veikiau Litalijai“, kuri Kristaus tikėjimą gavo iš apsikrikštijusių Vladislovo Jogailos ir Aleksandro Vytauto bei kitų valdovų. O Kazimieras pirmą kartą, panašiai kaip Laskio tekste, paminimas kaip „visagali[o] gailestingumo Tėv[o] ir visokios paguodos Diev[o]“ malonių ženklas neseniai apkrikštytai Lietuvai „idant šis naujai įdiegtas tikrasis tikėjimas kuo stipriau klestėtų ir augtų“³⁶.

Tad galima konstatuoti, kad bendrumas, nors ne glaudus, išvelgtinas šiame dėstomų Laskio ir Ferrerio minčių punktyre: istorinė praeitis, nesenas krikštas, Kazimieras, kaip jo vaisius, taip pat kaip ypatingo Dievo gailestingumo ženklas lietuvių tautai.

Ragindamas per Miendzyleskį popiežiui ir kardinolų kolegijai teikti liudijimus apie Kazimiero „didžiai dorybingą gyvenimą“, Laskis pats, kaip minėjome, pateikia Kazimiero dorybių ir gyvenimo charakteristiką: „buvo sakantis tik tiesą, tyriausios sąžinės, širdyje nešiojantis meilę Dievui, garbingas veikdamas ir uolus darydamas gerus darbus. Kaip dera Bažnyčiai džiūgauti dėl jo nuopelnų, nes jis, pamaldus, išmintingas, nusizeminęs, drovus, blaivus, skaistus ir ramus, kol dar neužgesusi gyvybė gaivino jo kūno narius, pats panoro verčiau juos išsaugoti amžinajam gyvenimui nesusitepęs, negu pratęsti gyvenimą medikų įtikinėjimu praradęs viengungystės skaistumą!“ (p. 246–247, 249). Dar paliudyti jo nepaprasti gabumai (*probatissimae dotes*).

Sunku būtų įrodyti kokį nors šios ištraukos tiesioginį ryšį su daug platesniu dorybių atskleidimu Ferrerio veikale. Vis dėlto glaustas Laskio išvardijimas iš esmės taip atitinka Ferrerio apibūdintas dorybes, kad gali atrodyti, jog čia skaitome jų santrauką. Ferreris jas pristato maždaug tokia tvarka: nesigviešė turtų ir garbės, pasižymėjo išmintimi ir gabumais, tramdydamas kūną išliko skaistus ir dorybingas, buvo neįtikėtinai pamaldus Išganytojui ir Dievo Gimdytojai, santūrus valgydamas, gerdamas ir šnekėdamas, pasižymėjo meile artimui, nuskriaustajam, artimo meilės darbais, meile Dievui degte degė. Į pabaigą „daug ką praleisdamas

³⁶ *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri*, p. 51.

apie pastovumą ir dvasios tvirtybę“ kaip geriausią pavyzdį, įrodantį jo dorybes, Ferreris dar kartą akcentuoja jo skaistumą iki mirties, mini ir nepriimtinus gydytojų patarimus, kuriuos palaikė ir tėvai, bei daugelis artimųjų³⁷. Matome, kad *mutatis mutandis* ir minimaliai pakoregavus eiliškumą Ferreris perteikia (ir išplėtoja) stebėtinai panašų Kazimiero dorybių ir savybių kanoną. Kitaip sakant, tų dorybių branduolys jau yra Laskio formuluotėje – ne tokioje jau ir lakoniškoje, nes vardijama ganėtinai išsamiai. Tai veda prie išvados, jog Ferreris praėjus 6 metams jau tikrai turėjęs remtis ne tik padrikais liudijimais ir vien žodine, bet ir tam tikra rašytine tradicija, t. y. anksčiau šiuo reikalu surašytais raštais. Tarp jų galėjęs būti ir Laskio laiškas.

Kazimiero *Gyvenimo* pabaigoje, kaip žinome, Ferreris plačiau papasakoja apie vienintelį stebuklą – vos prieš metus, 1519-aisiais metais, suteiktą stebuklingą pagalbą prieš Lietuvą puolusią didelę Maskvos kariuomenę, tarsi patvirtindamas, kad Laskis ne veltui reiškė viltį, jog su šventojo „pagalba ir maldomis [lietuviai] bus išvaduoti ir iš baisingų priešų“. Taip pat norisi pastebėti, kad Laskis mielai vadina Kazimierą lietuvių globėju, patronu (p. 246, 247). O Ferreris vengia taip tiesiai vadinti dar nekanonizuotą palaimintąjį prinčą. Tačiau tokį įvardijimą jis įdeda į lietuvių karių maldą, kuria jie prašė pagalbos tėvynei, į kreipinį pačioje jos pradžioje: „Dangiškasis Kazimierai, kurį tikime esant mūsų tautos gynėju ir šios tėvynės ypatinguoju globėju pas visagalią Dievą [...]“³⁸.

Abu aptariamus šaltinius, kuriuose kalbama apie šventą asmenį, rašė aukšti Bažnyčios hierarchai, tad nenuostabu, jog jų mintys sustiprinamos įpintomis Šventojo Rašto citatomis ir leksika. Apskritai, tai taip pat labai aiškiai matomas bendras dviejų tekstų bruožas. Bet iš karto galime pasakyti, kad Laskio laiško citatos iš Šventojo Rašto³⁹ nesutampa su Ferrerio pasirinktomis citatomis (kurios, beje, nurodomos spaudinio paraštėje).

³⁷ Žr. *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri*, p. 52–63.

³⁸ *Ibid.* p. 68–69.

³⁹ Rengiant publikaciją pavyko nustatyti mažiausiai 8 trumpas ar ilgesnes lotyniškas frazes iš šv. Pauliaus laiško romiečiams (3), Titui (1), Jokūbui (1), I laiško korintiečiams (1), Psalmyno (2).

Dar krenta į akis, kad šiedu amžininkai Renesanso laikų ganytojai aptariamuose savo raštuose ne itin laikėsi teminės dalykinės vienovės, rasdami progą vienaip ar kitaip parodyti savo asmeninį požiūrį, net polinkius ir pomėgius ar išskeldami savas iniciatyvas ir tokiuose ekskursuose nutoldami nuo pagrindinės temos. Ferreris peržengdamas teminio vieningumo principą būsimo šventojo gyvenimo aprašyme gerokai lenkia Laskį: tarsi pasijutęs žymiu keliautoju ir tolimo šiaurės krašto tyrinėtoju pateikia ir savo kelionės iš Torunės į Vilnių išpūdžius, ir sužinotų istorinių faktų apie Lietuvą pluoštelį, ir savą lietuvių kilmės iš romėnų teoriją, ir ataskaitos už nuveiktą darbą elementų⁴⁰. Antai baigęs aprašyti Kazimiero gyvenimą ir dorybes, taip pat iškėlęs vieną pasirinktąjį karinį stebuklą, Ferreris tarsi galėtų juo ir užbaigti šventojo gyvenimą, kaip buvo įprasta šio žanro kūriniuose, tačiau jis prijungia dar nemažą teksto dalį – gana smulkią ataskaitą apie visą savo misiją į Lietuvą (net 5 puslapiai⁴¹), kurioje išvardijami misijos metu Vilniuje atlikti darbai ir parašyti kiti šv. Kazimierui skirti tekstai⁴². Tačiau ir Laskio laiškas, kaip matėme, pagal skirtingą jame dėstomą medžiagą nesunkiai dalinasi į kelias dalis. Ataskaita ir informacija apie atliktus Romoje veiksmus jis yra pradedamas. O labiausiai iš konteksto išsiskiria Laskio asmeninis sumanymas pasinaudojant Kazimiero atveju praskinti kelią kitų Lenkijos šventųjų kanonizacijos byloms. Abiejuose tekstuose ryškiai atsispindi autorių „aš“. Tai rodo, jog abu buvo savo epochos, Renesanso, asmenybės. Ne kuklūs ir nuolankūs, bet aukštą rangą ir gebėjimus eksponuojantys, veiklūs, su malonumu ir pasididžiavimu savo veiklos rezultatus, o kartu įtaką ir sumanymus pristatantys hierarchai bei diplomatai.

Belieka atkreipti dėmesį į minėtus šių raštų formalius panašumus. Jau aptarėme Laskio laiško kaip pagal įprastas taisykles parašyto tam tikro laiško-dokumento dalis. Gal gali stebinti, bet, atidžiau pažvelgus, ir Ferrerio *Vita* tekstas taip pat surašytas kaip tam tikras dokumentas,

⁴⁰ Plačiau: Mintautas Čiurinskas, „Įvadas“, in: *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri*, p. 14–15, 24–26.

⁴¹ Originale l. Avii v – Bii v. Žr. *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri*, p. 70–83.

⁴² *Ibid.*, p. 84–87.

aktas, skirtas ne tik legatą siuntusiam popiežiui, bet ir viešumai. Atidžiau pažvelgti tenka todėl, jog šį faktą užstoja kitos knygos dalys, mat aptariamas Kazimiero gyvenimo aprašymas yra tik kompleksinio spaudinio dalis. Žvelgiant į knygos pavadinimą, kurio pradžia skamba *Vita beati Casimiri confessoris ex serenissimis Poloniae regibus, et magnis Lituaniae ducibus clarissimi*, taip pat šį pavadinimą – *Vita beati Casimiri confessoris* – matant įrašytą pirmajame *Gyvenimo* teksto puslapyje (l. Aii r), sunku įtarti, kad formaliai toliau skaitysime dokumentą, tarsi išimtą iš kitos kanonizacinio proceso medžiagos. Ferreris *Gyvenimą* greičiausiai traktavo kaip vieną iš savo misijos metu parengtų tekstų, kurie turėjo visų pirma pasižymėti patikimumu. Tad ir ilgokos knygos antraštės pabaigoje nurodė pagrindinį šaltinį: *Vita [...] ex fide dignorum testimonio scripta* – „Gyvenimas [...] parašytas pagal patikimų liudininkų parodymus“. Dokumento, parengto kanonizacijos bylos svarstymui Romos Kurijoje, ženklus matome nuo pat *Gyvenimo* teksto pradžios⁴³. Būtent toks teksto kaip dokumento, sudarančio kartu ir ataskaitą už misiją, traktavimas turbūt paaiškina, kodėl Ferreris leido sau į *Vita* įtraukti ir nebūdingus, hagiografiniam gyvenimo aprašymui nereikalingus, su tos misijos vykdymu susijusius ekskursus (savo kelionės aprašymą ir kt.).

Abu tekstai pabaigiami laiškamis ir aktams įprasta datacija.

Kalbant apie Ferrerio tekstą dar kartą minėtina, kad visiškai nežinome, ką jis rašydamas turėjo po ranka, kokie galimi jo šaltiniai, be paties paminėtų liudininkų parodymų, ką jis vežėsi su savimi vykdamas iš Torunės į Vilnių. Aptartos paralelės atitinka ir šiaip labai logišką mintį, kad siunčiamas į misiją Ferreris turėjo susipažinti su visa prieinama medžiaga, parengta iki tol. Neatmestina ir prielaida, jog su savimi popiežiaus legatas gabenosi ankstesnę parengiamąją proceso medžiagą (ar bent svarbiausios medžiagos nuorašus). Ankstesnioji medžiaga buvo nepakankama kanonizacijos bylai užbaigti, vis dėlto turėjo atrodyti naudinga, teikė daug pirminės informacijos, gilinantį jį jam neabejotinai naują Kazimiero atvejį. Międzyleskio 1515 m. atsivežtas Laskio laiškas Ferrerio dispozicijon galėjo patekti dar jam būnant Lenkijoje ar

⁴³ Plačiau apie tai: Mintautas Čiurinskas, „Įvadas“, in: *Casimiriana II: vitae antiquiores S. Casimiri*, p. 13–14, taip pat žr. *ibid.* p. 48–53.

Karališkojoje Prūsijoje, galėjo būti pateiktas ir jau Vilniuje. 1518 m. Laskio surinktą ir parengtą proceso medžiagą arba jos nuorašus jis galėjo rasti Vilniaus katedroje, kapitulos archyve. Žodžiu, didelė tikimybė, jog tarp vienu ar kitų dokumentų mums rūpimas Laskio laiškas galėjo būti, ir jį Ferreris skaitė. Vis dėlto tai lieka tikėtina prielaida, nes vienareikšmiškai įtikinamų sąsajų su šiuo laišku įrodymų nėra.

LASKIO LAIŠKAS IR TOLESNĖ ŠV. KAZIMIERO KANONIZACIJOS ISTORIJA

Būdamas pirmasis išlikęs rašytinis liudijimas *in extenso* Kazimiero kanonizacijos istorijoje, Laskio laiškas perteikia nemaža žinių apie šio reikalo aplinkybes – juk vienas pagrindinių laiško tikslų ir buvo pranešti apie tai, kas vyko, ko imtasi ir ko pasiekta Romoje. Jis mums kalba ne tik apie Laskio, bet ir kitų asmenų laikyseną bei nuopelnus, padeda susidaryti bendresnį vaizdą. Kur kas vėliau už Vilniaus vyskupą Albertą į Romą atvykęs valdovo Žygimanto pasiuntinys Laskis, be abejo, stipriai parėmė kanonizacijos reikalą, kuris ypač rūpėjo jį siuntusiam valdovui.

Iš šio ir kitų dokumentų matome, jog pastangos suaktyvėjo 1514 m. rudenį, kai iš Vilniaus su naujais karaliaus įgaliojimais atvyko Vilniaus kanauninkas Miendzyleskis. Tarp jo įgaliojimų buvo ne kartą šaltinių minimas pavedimas siekti Kazimiero kanonizacijos. Miendzyleskis, čia atvykęs 1514 m. rugsėjo 24 d., ėmėsi atitinkamų aktyvių žingsnių. Jo veiklą, rašydami valdovui 1515 m. sausio viduryje (maždaug tuo metu, kai Miendzyleskis išvyko iš Romos baigęs misiją), gerai įvertino ir konsistorijos advokatas Paulius Planka (Planca), sakydamas apie Kazimiero kanonizacijos reikalą: *d(omi)nus prepositus vilnensis sollicitavit illud*⁴⁴, ir pats Laskis, pažymėdamas, kad jis tai daro labai uoliai: *magno studio sollicitat canonisationem Beati Casimiri*⁴⁵. Pačią rugsėjo 30 d. audienciją pas popiežių galime laikyti tiesiogine Miendzyleskio atvykimo pasekme, nors arkivyskupas Laskis ir buvo svaresnio statuso asmuo ją išrūpinant ir kalbėjo jos metu.

⁴⁴ *Casimiriana I*, p. 162–163.

⁴⁵ *Ibid.*

Išlikęs Laskio laiškas atspindi ne tik šias pastangas remti ypač Vilniui ir valdovui rūpimą Kazimiero kanonizavimo reikalą, bet ir jam kilusį sumanymą, naudojantis palankia proga, pasirūpinti ir kitais Krokuvai aktualiais šventaisiais. Žvelgiant iš Krokuvos pusės, čia nėra jokio prieštaravimo, nes valdovo brolis buvo tarsi lygiai aktualus šventasis ir jo brolio valdomai Lenkijai. Bet žvelgiant iš Vilniaus pozicijų, greta to, kad naudotasi pasitaikiusia proga (kadangi kanonizacijų reikalai apskritai judėjo labai lėtai ir sudėtingai), akivaizdus yra tam tikras varžybų momentas, – kad visa naujo šventojo paskelbimo garbė netektų tik Vilniui, kad lygiagrečiai savo šventųjų sąrašą papildytų ir Krokuvai, ir dar gausiau. Tačiau šis sumanymas ir jame įžvelgiamas „šventumo godulys“ tikrai neprišidėjo prie reikalo, kuris tais metais taip ir nepajudėjo į priekį. Gal net jį sukomplicavo. Šiaip ar taip, anot kardinolų konsistorijos advokato Plankos, liko toliau puoselėti viltis ir tęsti pastangas, suprantant, kad siekti šventųjų kanonizacijos tenka kantriai, įveikiant daug sunkumų.

Apsistokime ties paties valdovo raštais. Visų pirma turėjo būti ankstesnis už publikuojamą Laskio dokumentą, greičiausiai iš Vilniaus rašytas, Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto prašymas popiežiui, kurį turėjo atvežti Miendzyleskis. Toks nėra išlikęs. Jis turėtų būti pirmasis kanonizacijos reikalą pradedantis prašymas. Apie oficialų valdovo Žygimanto raštą, kuriame vienaip ar kitaip buvo suformuluotas reikalas siekti kanonizacijos, sužinome bent iš dviejų šaltinių. Pirmiausia iš Laskio laiško teksto, kuriame sakoma: *per literas suas commisit nobis* (p. 242, 243). Tą raštą taip pat atvežė Miendzyleskis, ir jis buvęs skirtas arba konkrečiai Laskiui, arba instrukcijos dėl naujų pasiuntinybės uždavinių buvo išdėstytos bendresniame valdovo laiške. O Laskis kaip aukštus įgaliojimus turintis pasiuntinys (*orator*) reikalą žodžiu išdėstė popiežiaus ir kardinolų akivaizdoje. Tad gal tik tokia žodine forma buvo perduota valdovo valia, o atskiro laiško popiežiui nebuvo? Niekur aiškiai apie jį, jo įteikimą neužsimenama, ir, kaip minėjome, tokio taip pat neturime išlikusio. Tačiau vienokį ar kitokį tos Miendzyleskio pasiuntinybės raštą pats valdovas traktavo kaip pirmąjį prašymą. Antai 1517 m.⁴⁶ Žygimanto prašyme minima, kad kreipiamasi

⁴⁶ Anot Rabikausko – 1516 m. Paulius Rabikauskas, *op. cit.*, p. 57.

tuo reikalu jau trečią kartą, labai aiškiai pasakant, kad prieš tai jau buvo siųsti du laišakai⁴⁷. Būtent 1514 m. prašymas, suformuluotas raštu ir atvežtas Miendzyleskio bei Laskio perduotas audiencijos metu, valdovo įskaičiuotas kaip pirmasis.

Antrasis, 1515 m. rugsėjo 15 dienos, valdovo Žygimanto laiškas išlikęs, žinomas, tačiau (sic!) visas dar nėra publikuotas. Wojtyska pateikia nemažą jo ištrauką, kurią su vertimu pateikėme ir rengdami šv. Kazimiero kulto šaltinių rinkinį⁴⁸. Laiške popiežiui priminta, kas buvo padaryta brolio byloje anksčiau (t. y. 1514 m. rugsėjo mėnesį), minima toliau jį garsėjant stebuklais, ir kad dėl to žmonės prie jo kapo daro bei įvykdo įžadus. Valdovas mini, kad siekti kanonizacijos jis yra raginamas to krašto (*illius Provinciae*, t. y. Lietuvos) žmonių ir prašo Šventąjį Tėvą ilgiau neatidėlioti reikalo, kurio su dideliu džiaugsmu laukiama, – kad patikimi žmonės, „karalystės prelatai“, būtų paskirti ištirti Kazimiero gyvenimo šventumą ir stebuklus. Kartu su šiuo laiško teksto nuorašu Vyriausiam senųjų aktų archyve Varšuvoje yra saugomas ir tuo pat metu rašytas valdovo laiškas karalystės protektoriui kardinolui Achilui Grassi (jo tekstu taip pat dar neturėjome progos pasinaudoti). Šis, antrasis, valdovo Žygimanto prašymas suformuluotas nelabai išsamiai, be didelių konkretybių. Matyt, panašiai skambėjo ir pirmasis Žygimanto laiškas, Romą pasiekęs 1514 m. rugsėjo 24 d. su ten atvykusiū Miendzyleskiu.

Trečiasis Žygimanto laiškas žinomas geriausiai ne tik todėl, kad išliko ir buvo ne kartą publikuotas, bet ir todėl, kad buvo sėkmingas, juo buvo pasiektas tikslas. Jis rašytas iš Vilniaus 1517 m. gegužės 10 d. Su laišku valdovas dar kartą į Romą nusiuntė Vilniaus vyskupą Albertą ir prepozitą Miendzyleskį *plene instructos* – suteikdamas jiems pilnus įgaliojimus Kazimiero kanonizavimo reikalais. Reikalą parėmė ir dar anksčiau parašyti du to paties prašantys Vilniaus vyskupo su kapitula ir Vilniaus pranciškonų konventualų laišakai, iš kurių aišku, kad Lietuvos gyventojai karalaitį Kazimierą laikė savo ir savo krašto dangiš-

⁴⁷ *Casimiriana I*, p. 170–171: ***Binis iam litteris*** Sanctitati Vestre supplicavi, ut divum Kazimirum, [...] seriei atque cathalogo Sanctorum ascribere dignetur. Nunc autem [...] ***tercio*** per presentes decrevi ad Sanctitatem Vestram [...] scribere idem summopere supplicando.

⁴⁸ *Casimiriana I*, p. 24.

kuoju globėju. Prašymą parėmė ir kelionės į Romą metu gautas paties imperatoriaus laiškas, nes Habsburgai per Kazimiero motiną Elzbieta Habsburgaitę giminiavosi ir su Kazimieru, ir su Žygimantu. Todėl po 1515 m. Vienoje sudarytos sąjungos imperatorius Maksimilijonas I mielai parėmė Jogailaičio kandidatūrą į šventuosius.

Pasiuntiniai audienciją pas popiežių gavo spalio 29 d. Ji buvo neabejotinai sėkminga, nes netrukus, 1517 m. lapkričio 4 d., į konsistoriją susirinkę kardinolai išklausė specialiai jiems skirtą atskirą valdovo laišką, rašytą tų metų gegužės 2 d., ir įvykdė popiežiaus pavedimą sudaryti vyskupų komisiją *in partibus* (t. y. vyskupijoje, kur yra palaidotas šventumu garsėjęs asmuo) palaimintojo Kazimiero gyvenimui ištirti. Tiesa, vyskupų vardai išlikusiame konsistorijos protokole neįrašyti, tam tik palikta tuščios vietos. Reikia manyti, kad į komisiją turėjo būti įtrauktas ir Vilniaus vyskupas, pats teikęs vieną iš 1517 m. prašymų. Tačiau vėlesniuose šaltiniuose minimi tik Gniezno arkivyskupo Jono Laskio ir Poznanės vyskupo Petro Tomickio vardai (gal todėl, kad 1519 m. Vilniaus vyskupas Albertas Radvila mirė).

Spręsdami iš Laskio dienoraštinių užrašų (raptularijaus) matome, kad vykdydamas pradėtą procesą daugiausiai nuveikęs buvo jis pats. Gal toks vaizdas dėl to, kad nežinome, kas buvo padaryta paties Vilniaus vyskupo, kapitulos. O Laskis 1518 m. Vilniuje vizituodamas vyskupiją išties parengė atskiro Kazimiero proceso aktus, rūpinosi juos pasiųsti į Romą. Atsisakęs ar priverstas atsisakyti komplikuoto net penkių šventųjų procesų iniciavimo vienu ypu, jis, manytina, siekė prie Kazimiero proceso prijungti bent dominikono šv. Hiacinto kanonizavimo procesą. Čia vėl galima išvelgti Vilniaus ir Krokuvos varžybų dėl prestižo, dėl savų naujų šventųjų apraišką⁴⁹. 1518 m. gegužės 31 d. valdovo Žygimanto vardu popiežiui rašytame laiške, greičiausiai inspiravus Laskiui, siūloma, kad abiem kandidatams vyktų tas pats procesas (kitai sakant, prie jau prasidėjusio Kazimiero proceso prašoma prijungti Hiacinto procesą) arba kad Krokuvos ir Pšemyslės vyskupai būtų paskirti vesti analogišką kaip Kazimierui, bet atskirą procesą. Liepos mėnesį popiežius šį prašymą patenkino, prasidėjo minėtos dviejų vyskupų komisijos vadovaujamas

⁴⁹ Plg. Paulius Rabikauskas, *op. cit.*, p. 61–62.

procesas ištirti šv. Hiacinto gyvenimą ir stebuklus. Bet Kazimiero ir Hiacinto bylos niekada nebuvo sujungtos⁵⁰.

1518 m. vasarą Laskio aktai arba buvo netinkamai parengti, arba Romos nepasiekė, nes Kazimiero proceso istorija dar tęsėsi ilgai ir painiai visą XVI a.

1519 m. liepos mėnesį Lenkijos karaliaus pasiuntinio Erazmo Cioleko siūlymui siųsti pas Lenkijos ir Lietuvos valdovą popiežiaus pasiuntinį pritarė kardinolų kongregacija. Vienas iš numatytų uždavinių būsimam nuncijui – asmeniškai išklausti liudininkus ir ištirti Kazimiero gyvenimą bei stebuklus: *quod Nuntius ipse etiam examinet testes super vitae sanctimonia et miraculis Casimir*⁵¹. Rugsėjo 15 d. raštu popiežius Leonas X tai padaryti pavedė Ferreriui, nors pamini, kad anksčiau tokį pavedimą (*commissionem*) buvo davęs Gniezno arkivyskupui ir Pšemyslio vyskupui⁵² (Vilniaus vyskupas Albertas Radvila greičiausiai nepaminimas todėl, kad neseniai buvo miręs).

1520 m. Ferreris gerai susitvarkė su šia užduotimi. Iš Torunės, kur bandė tarpininkauti popiežiaus pavedimu taikydamas Lenkijos ir Lietuvos valdovą su Vokiečių ordino didžiuoju magistru, rugsėjo 2 d. jis atvyko į Vilnių. O lapkričio 23 d., kaip pats rašo, remdamasis liudininkų parodymais jis jau buvo parengęs šv. Kazimiero gyvenimo aprašymą. Ši iki šiol reikšmingiausia šaltinį šventojo Lietuvos globėjo gyvenimui pažinti jis išspausdino kitais, 1521 m., Krokuvoje. Iš šioje knygelėje esančių tekstų mes ir sužinome daugiausia informacijos apie Ferrerio vizitą ir veiklą Lietuvoje. Sužinome, kad atskirai (*alio volumine*⁵³) surašytus

⁵⁰ Hiacintui 1523 m. buvo sudaryta atskira komisija. Tai neabejotinai paskatino ir Mikalojų Husovianą sukurti šv. Hiacintui skirtą poemą (*De vita et gestis divi Hyacinthi, opusculum Nicolai Hussoviani, Cracoviae, 1525*). Komisija 1526 m. parengtus proceso dokumentus nusiuntė į Romą. Kanonizacija įvyko tik po ilgo laiko, 1594 04 17, bet ji „aplenkė“ šv. Kazimiero pripažinimą šventuoju. Tai buvo vienas iš veiksmų, paskatinusių Lietuvos dignitorių pastangas galutinai įteisinti šv. Kazimiero gerbimą Bažnyčioje (tai 1602 m. padarė popiežius Klemensas VIII, kanonizavęs ir šv. Hiacintą). Šv. Hiacintas yra Lenkijos globėjas, vienas Krokuvos vyskupijos globėjų.

⁵¹ *Casimiriana I*, p. 184–185.

⁵² *Ibid.* p. 186–187.

⁵³ *Vita beati Casimiri confessoris ex serenissimis Poloniae regibus, et magnis Lituaniae ducibus clarissimi*, l. Biii–Biii v. Dar apie tai kalbama lape Aviii r. bei, plačiausiai, pas-

reikiamus kanonizacinio proceso aktus (visų pirma liudininkų apklausos protokolus, taip pat stebuklus) jis taip pat buvo parengęs, užantspaudavęs ir išsiuntė į Romą. Karalius Žygimantas jam deramai atsidėkojo (net leido herbe vaizduoti karaliaus herbo ženklą – baltą erelį). O štai Vilniaus kapitulos aktų įrašai rodo, jog buvo sukaupti ir toliau kaupiami pinigai būsimai Kazimiero kanonizacijai⁵⁴.

Žinant popiežiaus palankumą šiam reikalui, atrodo, niekas, net tuo metu Liuterio idėjų sukeltos bangos, su kuriomis ir pats Ferreris kovojo savo misijos metu, negalėjo sutrukdyti sėkmingos kanonizacijos reikalo baigties. Deja, įvyko kitaip. Apytikriai 1521 m. rugsėjo mėnesį Ferreris sugrįžo į Romą, tačiau Leonas X neilgai trukus, gruodžio 1 d., mirė. Jokių duomenų apie tai, kad būtų spėjęs kanonizuoti Kazimierą, nėra. Nežinomas ir Ferrerio parengtų proceso aktų likimas (jie galėjo pražūti per 1527 m. Romos nusiaubimą).

Ferrerio įvykdyto antrojo proceso metu aprašytas ir išspausdintas šventojo gyvenimas, parengti liturginiai ir kiti tekstai, rodėsi, visai buvo priartinę džiugią kanonizacijos dieną. Tai vėliau net klaidino – dažnai manyta, jog Leonas X spėjęs paskelbti karalaitį šventuoju.

Iš tiesų kantrybe laukiant kanonizacijos reikėjo apsišarvuoti ilgam net ir valdovui Žygimantui, nes to paties jis vėl prašė 1539 m.⁵⁵

kutinijame knygos lape Cviii r.: *Processus mandati apostolici, intimationes, citationes, monitiones, tractatus, sermonesque habiti ad clerum et populum, ieiunia, supplicationes, ordoque et sollennitas servata ab eodem Reverendissimo domino Legato in perquirendis gestis et miraculis beati Casimiri: interrogatoria quoque, ac responsa et dicta testium, et contestium, eorum insuper promulgationes, terminique ad opponendum praefixi, et inquisitionis conclusio alio volumine longo schemate scripta sunt, et eiusdem Reverendissimi Legati sigillo clausa, et obsignata: quousque per beatissimum, et sanctissimum dominum nostrum Pontificem maximum aperiantur.* („Apaštalinio pavedimo vykdymas, pareiškimai, šaukimai liudyti, paraginimai, svarstymai ir kalbos, sakytos dvasininkams bei liaudžiai, pasninkai, maldos, tvarka bei formalumai, kurių laikėsi tas pats garbingasis ponas legatas tirdamas palaimintojo Kazimiero darbus bei stebuklus, o taip pat klausimai ir liudininkų bei jų bendrininkų duoti atsakymai, be to jų vieši pareiškimai ir iš anksto nustatyti terminai prieštaraujantiems liudijimams, ir tyrimo pabaiga išsamiai yra aprašyta kitame tome ir užantspauduota to paties garbingojo pono legato antspaudu iki to laiko, kol jų neatidarys palaimintasis ir šventasis mūsų ponas popiežius.“)

⁵⁴ *Casimiriana I*, p. 196–203.

⁵⁵ Yra žinoma 1539 m. gruodžio 30 d. Žygimanto Senojo instrukcija Kameneco

Sudėtingą kanonizacinį procesą užbaigti ir pagaliau pasiekti oficialios kanonizacijos susirūpinta pačioje XVI a. pabaigoje. O proceso pabaigos data laikytina 1602 m. lapkričio 4 d. popiežiaus Klemenso VIII brevė *Quae ad sanctorum*, kuria buvo leista Kazimierą gerbti kaip šventąjį (tuomet tik Lietuvoje ir Lenkijoje).

Laskio laiškas žymi šio 85 metus užtrukusio reikalo, svarbaus ir Lietuvos, ir Lenkijos katalikybės istorijai bei tapatybei, priešistorę, liudija ankstyviausią Kazimiero, dar nekanonizuoto šventojo, gerbimą. Paradoksalu, bet Laskiui turime padėkoti ne tik už veiklą rūpinantis pirmuoju valdovo Žygimanto prašymu dėl Kazimiero kanonizacijos, bet ir už sumanymą pačioje pradžioje, vos tą prašymą pateikus popiežiui, prie Kazimiero kanonizacijos reikalų prišlieti dar keturių šventųjų kanonizacijos siekį. Kazimiero kanonizacijos tai nepagreitino, bet be sąsajos su šv. Kunigundos kanonizacijos pastangomis dabar publikuojamo rašto, nušviečiančio, kaip reikalai buvo tvarkomi 1514 m. rudenį, nebūtume turėję. Mūsų įsivaizdavimas apie ankstyviausias pastangas ir 1517 m. pradėtą kanonizacijos procesą bei veikusius asmenis būtų daug skurdesnis.

Būtų buvę gerai ši įdomų raštą publikuoti kartu su kitais ankstyvojo šv. Kazimiero kulto šaltiniais 2003 m., tačiau ir ši vėlesnė atskira publikacija, leidžianti pateikti išsamesnį turinio ir aplinkybių aptarimą, turi savų privalumų.

APIBENDRINIMAS

Galime išskirti svarbiausius aspektus, kuriais istoriškai yra reikšmingas publikuojamas dokumentas.

- Laskio laiškas yra vienas iš retų tekstų, padedančių istoriškai pagrįstai įsivaizduoti ir bent kiek rekonstruoti tai, kas vyko mažai dokumentuotu ir todėl gana paslaptingu laikotarpiu – trisde-

vyskupui nominatui Jonui Vilamovskiui, pasiuntiniui pas popiežių Paulių III, kurioje nurodoma kreiptis į popiežių, kad būtų paspartinta Lk ir Ldk Žygimanto brolio kanonizacija, kadangi jau yra ištirti prie jo kapo vykstantys stebuklai ir jo gyvenimo šventumas. Žr. Florian Niewiero, „Dzieje kultu św. Kazimierza w kraju i za granicą“, in: *Nasza Przeszłość*, Kraków, 1970, t. 33, p. 83. Čia nurodoma, kad dokumentas yra: *Acta Tomiciana (Codex Czartor.)* Nr. 276. p. 139.

šimtmetį po princo Kazimiero mirties Gardine bei laidotuvių Vilniaus katedroje 1484 m. Tai yra tuo metu, kai jo gerbimas nebuvo oficialiai reglamentuotas. Tačiau ypatingas atminimas, visų pirma Vilniuje, ir pagarba buvo ne tik gyvi, bet ir plito. Ir ne dėl kokio nors raginimo „iš viršaus“, o vien išlikę žmonių atmintyje dėl įsimintino krikščioniško gyvenimo pavyzdžio ir vykstančių princo Kazimiero asmenį bei kapą garsinančių stebuklingų ženklų. Būdamas pirmasis išlikęs oficialias kanonizacijos pastangas rodantis dokumentas, 1514 m. Laskio laiškas atspindi prieš tai buvusią padėtį, pateikia apie ją negausių, bet patikimų žinių.

- Laiškas pateikia patikimų detalių apie pirmuosius kanonizacijos proceso inicijavimo žingsnius Romoje po to, kai ten rugsėjo 24 d. atvyko valdovo prašymą atvežęs pasiuntinys Vilniaus kanauninkas Miendzyleskis.
- Padeda patikslinti Vilniaus vyskupo Alberto Radvilos gyvenimo ir veiklos faktus, itinerarijų.
- Laskį nustebinęs popiežiaus ypatingas palankumas kanonizacijai, tarsi popiežių kas nors prieš tai būtų supažindinęs su šiuo reikalu, rodo galimą ankstesnę Vilniaus vyskupo Alberto Radvilos veiklą šiuo klausimu arba kitokius, mums nežinomus, žingsnius. Kartu su Rabikausku galime net daryti prielaidą apie anksčiau Vilniaus vyskupo pateiktą prašymą.
- Pateikia vieną ankstyviausių nuoseklią švento atminimo princo asmens ir gyvenimo charakteristiką (dar iki Ferrerio sukurto vientiso *vita* pasakojimo ir pateikto šventojo karalaičio rašytinio portreto; galima matyti kai kurias šių naratyvų paraleles, Ferreris galėjo turėti šį Laskio tekstą).
- Nurodo svarbiausias būsimo šventojo dorybes, kiek detaliau paminėdamas jo skaistumą.
- Praneša apie ankstyviausius stebuklus, kurių vyksta daug, ir jie garsina velionį prinčą.
- Apibendrina, kokios žinios jau tuo metu, 1514 m. rudenį, per Laskį ir kitais keliais bei per kitus asmenis (Radvilą, Miendzyleskį, valdovo laiškus) buvo pasiekę Romą, kardinolus ir Apaštališkąjį Sostą.

- Net labiau rūpindamasis Lenkijos reikalais ir prestižu, šventojo šlovę Laskis susieja su Lietuva: pažymi stebuklus vykstant visų pirma Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Vilniuje, bažnyčioje, kur yra jo kapas.
- Pateikia šventojo teikiamos dangiškos pagalbos sąsają su Lietuvos valstybės, lietuvių tautos gynimu nuo priešų. Tai traktuotina kaip abstrakti užuomina į vykstantį karą su Maskva (laiško rašymo metu galbūt jau skambant pirmosioms žinioms apie rugsėjo 8 d. pasiektą Oršos pergalę).
- Rašte atsispindi egzistuojanti ir plintanti Kazimiero kaip tėvynės gynėjo ir saugotojo samprata visuomenėje (visų pirma Lietuvoje). Anot Laskio, Dievas Kazimiero asmenyje lietuvių tautai „parūpino patikimiausią Globėją“ – „*genti Lithuanorum [...] item de tutissimo Patrono prouidit*“ (p. 246, 247). Tad Laskio laiškas yra vienas svarbiausių šaltinių, leidžiančių rekonstruoti ankstyviausiojo kulto bruožus ir pobūdį – Kazimieras vadinamas herojumi ir gynėju, Tėvynės globėju, tokią funkciją, būdingą šventiesiems-valdovams, priskiriant jau tuomet ir projektuojant į ateitį.
- Laskio sumanymu visi, į kuriuos kreipiamasi šiuo laišku-aplinkraščiu, naujų Lenkijos šventųjų pripažinimo turi prašyti ne tiesiai Šventojo Tėvo, o karaliaus Žygimanto, kad po to jau pats valdovas savo prašymais siektų, jog popiežius prie Kazimiero proceso prijungtų ir kitus keturis Lenkijos šventuosius.
- Svarbi detalė, kurią atskleidžia Laskio pranešimas – kad apklausų ir informacijos rinkimo apie Kazimiero gyvenimą vykdyti į Lenkiją ir Lietuvą atvyksią (sugrįšią iš Romos) Vilniaus prepozitas Miendzyleskis, kurį tam žodžiu įgaliojęs pats Šventasis Tėvas.
- Kartu su šiomis, popiežiaus nurodytomis, apklausomis Laskis savo asmenine iniciatyva Miendzyleskiui paveda rinkti medžiagą ir apie dar keturis Lenkijos šventuosius.
- Todėl raštas atskleidžia galimą priežastį (vieną iš priežasčių), komplikavusią sklandžią tolesnę proceso eigą, dėl ko, nepaisant popiežiaus palankumo, tais ir kitais artimiausiais metais nebuvo padaryta konkrečių žingsnių, kad prasidėtų Kazimiero kanoniza-

cijos procesas, jam vykdyti būtų sudaryta komisija. Įtakos galėjo turėti arkivyskupo Laskio pademonstruotas „šventųjų godulys“ ir savo iniciatyva imtas plėtoti planas naudojantis Kazimiero proceso proga prišlieti dar keturių Lenkijos (visų pirma susijusių su Krokuva) šventųjų kanonizacijos bylas. Jei kartais informacinė medžiaga apie šiuos šventuosius, surinkta Miendzyleskio ar paties Laskio, Laskio valia išties buvo prijungta ar pridėta prie Kazimiero bylos (šie dokumentai neišliko), tai galėjo būti viena iš rimtų priežasčių, kodėl po pirmosios informacinio proceso komisijos sudarymo (1517) Laskio Vilniuje 1518 m. parengti proceso aktai nepasirodė tinkami, ir iš naujo įvykdyti informacinį procesą patikėta nuncijui Ferreriui.

- Laskio laiškas yra gana universalus, turįs atlikti keletą funkcijų (anksčiau literatūroje neteisingai buvo akcentuojama, kad tai prašymas pradėti Kazimiero ir keturių Lenkijos šventųjų procesus):
 - a) Jis turi aiškų informacinio pranešimo apie Romoje atliktus veiksmus pobūdį.
 - b) Turbūt svarbiausias tikslas (iki šiol į tai neatkreipta pakankamai dėmesio) – viešas įgaliojimas ar net aplinkraštis, raginantis informaciją apie prinčą Kazimierą teikti ją rinkti atvykstančiam įgaliotam asmeniui Miendzyleskiui. Jame tas įgaliojimas suformuluotas. Raštas adresuotas visų įmanomų rangų asmenims ir bendruomenėms ir, atrodo, turėjo būti kuo plačiau skleidžiamas Lenkijoje ir Lietuvoje arba pateikiamas atvykus pačiam įgaliotiniui. (Savo vaidmenį toks aplinkraštis tuomet galbūt suvaidino, bet vargu ar iš tiesų tapo plačiai žinomas, ar smarkiai paskatino informacinės medžiagos rinkimą, nes apie Miendzyleskio pasiektus rezultatus duomenų neturime).
 - c) Tai ir rekomendacinis raštas Miendzyleskiui kaip pagrindas iš Lenkijos ir Lietuvos institucijų ir pareigūnų prašyti pateikti raštu liudijimus, nes popiežiaus nurodymas esą buvo duotas tik žodžiu. Vienintelė tą nurodymą liudijanti raštiška išraiška ir yra šis Laskio raštas.
- Oficialiai procesas tais 1514 m. pradėtas nebuvo. T. y. valdovo prašymas nebuvo patenkintas. (Paprastai po pirmojo prašymo procesai nepradedami, laukiama pakartotinių.) Laskio rašte tik

interpretuojama, kad popiežius rinkti medžiagą procesui žodžiu pavedęs Miendzyleskiui.

- Po parašymo laiškas galėjo būti išsiųstas įvairiais adresais, bet greičiausiai Lenkiją bei Lietuvą pasiekė kartu su grįžtančiu Miendzyleskiu (iš Romos išvykusi 1515 m. sausio 12 d.).
- Laiškas mums kalba ir apie kitų raštų egzistavimą: pirmojo raštu suformuluoto valdovo laiško-prašymo buvimą, pasiuntinio instrukcijas, galimai buvusius ir Miendzyleskio turėtus stebuklų aprašus ar sąrašą.
- Antra vertus, šis laiškas rodo, kad jokio atskiro rašytinio paties Laskio prašymo dėl Kazimiero ir keturių Lenkijos šventųjų tuo metu pateikta nebuvo, tokia idėja jam kilo tik po audiencijos pas popiežių. O audiencijos metu jis tik pristatė, kaip buvo įgaliotas, pirmąjį valdovo prašymą dėl jo brolio Kazimiero kanonizavimo.
- Laskio informacija taip pat rodo, kad jis pats nebuvo Kazimiero kanonizacijos reikalo sumanytojas ir iniciatorius, tik promotorius, vykdytojas.
- Kanonizacijos iniciatyva ir prašymas atėjo iš valdovo. O šį skatino visų pirma Vilniuje gyvas palaimintuoju laikomo brolio kultas, stebuklų garsas, valdinių pasauliečių ir dvasininkų prašymai, tarp kurių svarus žodis turėjo priklausyti Vilniaus vyskupui, nors konkreti jo veikla išlikusių šaltinių yra menkai atspindėta. Žinoma, Kazimiero Jogailaičio Jaunesniojo kanonizacija taip pat būtų kėlus visos dinastijos, o visų pirma tuometinių valdovų Žygimanto Senojo ir Vladislovo Jogailaičio prestižą.

1514 M. SPALIO 20 D. GNIEZNO ARKIVYSKUPO JONO LASKIO LAIŠKAS

PUBLIKACIJA IR VERTIMAS

PUBLIKACIJOS ŠALTINIS

Laskio laiško nuorašas išliko tarp šv. Kunigundos kanonizacinio proceso aktų, kurie 1687 m. buvo perrašyti į atskirą oda įrištą rankraštinę knygą. Knyga saugoma Šv. Klaros seserų Šv. Andriejaus apaštalo vienuolyno archyve Krokuvoje⁵⁶. Archyvinio vieneto signatūra B 36. Ilgas barokinis knygos pavadinimas, užimantis 2 puslapius (p. 9–10), yra toks:

PROCESSUS NOVUS PARTICULARIS IN CAUSA Beatificationis seu Canonisationis SERVAE DEI CUNEGUNDIS DUCISSAE ET REGINAE POLONIAE Conuentus Sandecensis Ordinis Sanctae Clarae Professae, Super Cultu Immemorabili eidem Servae Dei exhibito, nec non Super Casu Excepto A Decretis iussu felicis recordationis Urbani Papae VIII in Congregatione SS. Inquisitionis in materia nondum Canonisatorum editis, tum et Super Sanctimonia vitae, gratiis, miraculis et aliis virtutibus eiusdem Servae Dei, primum coram Illustrissimo et Reuerendissimo Domino Joanne Małachowski Dei et Apostolicae Sedis Gratia Episcopo Cracouiensi Duce Seueriae inceptus, et breui post ex vi Specialis remissionis ab eodem Illustrissimo ob certa legalia impedimenta factae, coram Perillustri et Reuerendissimo Domino Nicolao⁵⁷ || Oborski eadem gratia Episcopo Laodicensi ipsius Suffraganeo Scholastico vicario in Spiritualibus et Officiali Generali Cracoviensi a Sanctissimo Domino Nostro Domino Innocentio, Diuina prouidentia Papa Vndecimo feliciter moderno et Sacra Rituum Congregatione in Solidum vnus impedito Specialiter datis et deputatis Iudicibus Commissariis reassumptus, et ab eodem Reuerendissimo Domino Episcopo Laodicensi, Suffraganeo et Officiali Cracouiensi vltorius gestus, formatus, obseruatus, finaliter terminatus Partique Requirenti in forma authentica et probanti extraditus.⁵⁸

⁵⁶ Klasztor sióstr klarysek św. Andrzeja Apostoła w Krakowie.

⁵⁷ Šioje vietoje puslapio apačioje yra archyvo antspaudas su įrašu gulsčiame ovale *Archium Św. Andrzeja*. Viduryje įrašyta: S[ygnatura] 36.

⁵⁸ Sutrupintas vertimas: „Naujas atskirasis procesas Dievo tarnatės Kunigundos,

Šv. Kunigundos kanonizacinio proceso aktų knygos antraštiniis lapas, in: Klasztor siostr klarysek św. Andrzeja Apostoła w Krakowie, sygn. B 36, p. 9

10

OBORSKI eadem gratiā Episcopo Laodiceo, ipsius Suffraganeo, Scholastico Vicario in Spiritualibus & Officiali Generali Cracoviensi, a Sanctissimo Domino Nostro Domino INNOCENTIO, Diuinā prouidentia PAPA undecimo feliciter moderno, & Sacra Rituum Congregatione in Solidum unus impedito Specialiter datus & deputatis Iudicibus Commissariis reassumptus, & ab eodem Reuerendissimo Domino Episcopo Laodiceo, Suffraganeo & Officiali Cracoviensi ulterius gestus, formatus, obseruatus finaliter terminatus Partia Requirenti in forma Authentica et probanti Extraditus.

A. S. S. S.

Šv. Kunigundos kanonizacinio proceso aktų knygos 10 puslapis, in: Klasztor siostr klarysek św. Andrzeja Apostoła w Krakowie, sygn. B 36, p. 10

Knygos matmenys (pateikti archyvo darbuotojų) – 30,5 x 20,3 cm. Iš viso kodekse yra 1028 puslapių (sunumeruoti ranka, pieštuku). Laskio laiškas užima p. 249–253. Nuorašas patvirtintas aktus rengusio notaro, prieš laiško tekstą įrašiusio ir jį anotuojantį sakinį. Šią frazę, pažyminčią, jog tai yra kopija (galbūt daryta iš kitos kopijos, o ne iš originalo) palikome publikuojamo teksto pradžioje. Po Laskio laiško kopijos esantys įrašai (p. 254) rodo, jog kopija buvo parengta ir patvirtinta Krokuvos generalinės konsistorijos kanceliarijoje (*Acta haec sunt Cracouiae in Cancellaria generalis Consistorii Cracouiensis*) 1684 m.⁵⁹

kunigaikštienės ir Lenkijos karalienės, Sandeco Šventosios Klaros konvento įžadus davusios vienuolės beatifikacijos arba kanonizacijos byloje, dėl tos pačios Dievo tarnaitės kulto nuo neatmenamų laikų [...], pradėtas pirmiausia šviesiausiojo ir garbingiausiojo pono Jono Malachovskio, Dievo ir Apaštališkojo sosto valia Krokuvos vyskupo, Sevežo kunigaikščio, netrukus po to [...] atnaujintas šviesiausiojo ir garbingiausiojo pono Mikalojaus Oborskio, iš tos pačios malonės Laodikėjos vyskupo, ir jo sufragano, scholastiko, vikaro dvasiniams reikalams ir Krokuvos generalinio oficiolo [...] akivaizdoje toliau vykdytas, formuotas, prižiūrėtas, galiausiai užbaigtas ir reikalaujančiai pusei autentiškui ir patvirtintu pavidalu perduotas.“

⁵⁹ Čia pateikiame ir notarų surašytą tekstą, einantį po Laskio laiško, jei kam nors rūpėtų detalesnės kopijos parengimo aplinkybės šv. Kunigundos kanonizacijos byloje: *Postquam quidem Transumptionem exemplationem et collationem peractam petitum fuit a Nobis Notariis infrascriptis prae-tp. 254/sens Publicum confici et extradi Instrumentum. Acta haec sunt Cracouiae in Cancellaria generalis Consistorii Cracouiensis Anno, Mense, Die quibus supra. Praesentibus Excellente Andrea Zielopolski PhD. ac Venerabili Jacobo Dominowicz eiusdem baccalaureo Publicis Notariis ac aliis Cancellariae Notariis circa Praemissa Testibus adhibitis. Et quia ego Adamus olim Simonis Styrkowski PhD. Publicus Sacra auctoritate Apostolica ac ad Causam praesentem deputatus et Iuratus Notarius praemissae Iurium, documentorum, munimentorum, et Testimoniorum exemplationi Vna cum alio Connotario assumpto et Suppromotore fidei praesens interfui huiusmodique documenta et testimonia prius reuisa et per decretum admissa fideliter et diligenter punctatim desumpsi transumpsi, transcripsi, exemplificaui, collationau, ac in omnibus concordare adinueni ideo praesens publicum manu licet aliena mihi tamen fida ac bene nota Scriptum subscripsi et sub signo nomine et cognome mine meis solitis quibus in talibus vtor communitum extradidi Instrumentum. Locus X. signi. Et ego quoque Franciscus olim Caroli Awedykowicz Publicus Sacra auctoritate Apostolica Notarius ad Actum Transumptionis et exemplationis assumptus quia Similiter praemissae exemplationi et transumptioni documentorum et Testimoniorum modo Praemisso descriptorum Vna cum Notario Actuario Iurato et deputato in praesentia Suppromotoris praesens interfui eaque omnia ex Veris originalibus Sincere nihil addendo vel minuendo quod facti Substantiam mutet transumpsi exemplificaui et collationau; ideo praesens*

Dėkojame Krokuvos vienuolyno Šv. Klaros seserims, ypač gerbiamai seseriai archyvistei ir vienuolyno noviciato vadovei s. Elžbietai Sander OSC, 2014 m. suteikusioms publikacijai reikiamas kopijas, informaciją ir kitą pagalbą.

*Publicum manu licet aliena mihi tamen fida ac bene nota Scriptum Subscripti ac Signo, nomine et cognomine meis Solitis quibus in talibus vtor communitum, rogatus et requisitus extradidi Instrumentum Locus X signi. Intimationis cuius Instrumento fit mentio tenor talis. Nicolaus Oborski Dei et Apostolicae sedis gratia Episcopus Laodicensis Suffraganeus Scholasticus Vicarius in Spiritualibus et Officialis Generalis Cracouiensis a Sanctissimo Domino Nostro Domino Innocentio Diuina prouidentia Papa eius Nominis XI.^{mo} feliciter moderno necnon Sacra Rituuum Congregatione ad infrascripta peragenda specialiter datus et Deputatus Iudex Commissarius. Vniuersis et singulis quorum interest praesertim tamen Excellentibus Matthiae Balfor PhD. Fiscario et Matthiae Tryhuski Suppromotori fidei ad Causam infrascriptam deputatis et Iuratis Significamus et ad notitiam indubitata deducimus. Qualiter Perillustri et Reuerendissimus Dominus Iudex Delegatus Apostolicus Supramemoratus post fundatam Vigore litterarum Rescripti Apostolici Iurisdictionem in Causa Beatificationis seu Canonisationis Seruae Dei Cunegundis Ducissae et Reginae Poloniae ad exemplationem et Transumptionem Iurium reperibilium processit eadem Iura et documenta per partem Actoream in Iudicio Suo producta admisit, diligenter et accurate reuidit in nulla sui parte suspecta esse adinuenit immo eadem Vera et legalia fuisse et esse declarauit factaque declaratione Tran-*lp.* 255/sumptionem seu exemplationem eorundem faciendam esse decreuit, eademque Notario Actuario in Causa praesenti deputato et Iurato Vna cum alio Notario Publico assumendo facta praesentium literarum parti Citatae intimatione in Cancellaria Consistoriali Cracouiensi expediendam decreuit et ad huiusmodi exemplationem spatium duorum Mensium a data praesentium computando praefixit et assignauit, decreto suo Interlocutorio die hodierna lato ad praemissa omnia mediante. Ac proinde Vobis Suprascriptis Fiscario et Suppromotori ac Vestrum cuiilibet in solidum praemissa omnia insinuamus itimamus innotescimus et ad notitiam indubitata deducimus quatenus facta et completa prius descriptione et Transumptione Iurium et documentorum productorum exemplationi et collationi durante praefixo spatio duorum Mensium ad primam sui auisationem in suis personis interstis Vel Vnus Vestrum intersit In quorum fidem etc. Datum Cracoviae in Residentia Nostra die Lunae Sexta Mensis Martii Anno Domini 1684. Nicolaus Oborski Episcopus Laodicensis Suffraganeus Cracouiensis vti Commissarius Apostolicus. Adamus Styrkowski PhD. Publicus Sacra Autoritate Apostolica et ad Causam Praesentem deputatus Iuratus Notarius manu propria. Locus X sigilli. Executionis a tergo scriptae tenor talis. Anno quo intro Die vero Lunae Sexta Mensis Martii Cracoviae Ego Sebastianus Bozenski Minorum Ordinum Clericus Cursor Deputatus at Iuratus personaliter accedens Excellentes Matthiam Balfor PhD. Iudicii Ordinarii Cracouiensis Fiscarium et Matthiam Trylinski Suppromotorem fidei ad Causam intro descriptam deputatos et Iuratos ipsi praesentes literas intro contentas intimaui insinuaui et locum Exemplationi determinaui. De quo fidem facio Idem qui supra. manu propria.*

PUBLIKAVIMO PRINCIPAI

Rašyba keičiama minimaliai. Publikacijos pagrindu esantis nuorašas nuo dabar įprastos lotynų kalbos rašybos skiriasi visų pirma didžiųjų raidžių vartojimu ir skyryba (daug kur skyrybos ženklų trūksta, o daug kur taškai dedami viduryje sakinio etc.). Skyrybą keitėme minimaliai, papildomų ženklų įterpėme ar juos keitėme tik būtiniausiais atvejais, kai jie ar jų trūkumas sunkina teksto supratimą. Nors vertiname didžiųjų raidžių rašybą kaip atspindinčią tam tikras epochos tendencijas ir rašovo braižą, įpročius, prasminius akcentus, etiketą, galbūt ir originalą, iš kurio darytas nuorašas, vis dėlto ją šiek tiek sistemingai ir šiuolaikinome kai kuriais atvejais jos atsisakydami. Didžiosios raidės paliekamos, kai jos yra originale ir kai to reikalauja dabartinė lotynų kalbos rašyba, tačiau taip pat kitais daugmaž istoriškai įprastais lotynų kalboje atvejais: kai įvardijamas Dievas, šventieji, aukštos pareigybės (popiežius, valdovai, vyskupai) arba iš didžiosios raidės rašomi tituliniai kreipiniai (*Sanctitas Dominus Noster, Dominationes* etc.), valstybės (*Regnum, etc.*). Nors daug kur rašovas (tik nežinia, ar pats Laskis, ar perrašinėtojas) ir kitais atvejais sistemingai rašo žodžius iš didžiosios (pvz., *Nos, Noster, Canonisatio*, sakralinės srities žodžius etc.), jei jie pagal šiuolaikinį supratimą niekaip negali būti tikriniai žodžiai (pvz., neįeina į titulavimą, į kreipinius, tokius kaip *Domini Nostris Regis* etc.), rašome iš mažosios. Į mažąją raidę keičiame didžiąsias, jei jomis prasideda glaudžiai su pagrindiniu sakiniu susiję šalutiniai sakiniai, kuriuos rašovas po taško pradėdavo kaip naują sakinį, iš didžiosios. Dokumento rašybos ypatybes turėtų rodyti pridedamos iliustracijos.

Iš esmės išlaikomos kitos rašybos ypatybės, antai originalo *u* ir *v, i* ir *j* rašyba. Žodžių kontraktacijos ir *pan.* kiti atvejai išskleidžiami kursyvu (*Dominationibus, Domini, autoritate* etc.) – kad būtų atkreiptas dėmesys į šią rašybos ypatybę, bet kartu kad tai netrukdytų skaityti teksto.

LITTERAE JOANNIS ARCHIEPISCOPI GNESNENSIS,
DIE 20 OCTOBRIS A. 1514 ROMA SCRIPTAE

「TEXTUS」

Sequitur copia literarum Joannis Archiepiscopi Gnesnensis in causa canonisationis S. Casimiri et aliorum sanctorum Regni patronorum Roma expeditarum.

p. 250 Joannes Dei gratia Archiepiscopus Gnesnensis et Primas Serenissimique Principis et Domini Sigismundi Dei gratia Regis Poloniae Magni Ducis Lithuaniae, Russiae Prussiaeque etc. Domini et Haeredis apud Sedem || Apostolicam et Consilium Lateranense Sacrosanctum orator in Romana Curia residens. Reuerendissimis et Reuerendis in Christo Patribus, Praeclaris, Magnificis, Venerabilibus, Generosis, Nobilibus, Honorabilibus et Famosis Dominis Principibus, Praelatis, Spiritualibus et Saecularibus, Baronibus, Capitulis, Communitatibus, Vniuersitatibus et quibuslibet Congregationibus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae Dominis Fratribusque charissimis et Amicis in Christo dilectis salutem felicitatem et super omnia Dominum in sanctis Suis collaudari. Reuerendissimi et Reuerendi in Christo Patres, Praeclari Principes, Magnifici, Venerabiles, *Generosi*, Nobiles et Strenui Domini, Fratres charissimi et amici in Christo dilecti. Cogit nos ardor charitatis et pietas Sacris debita Numinibus, quatenus sollicitudinis nostrae pia praecordialique affectione atque instinctu susceptae seriem et originem Vestris Dominationibus in commune referamus. Siquidem Maiestas eiusdem Domini Nostri Regis Generosissimi per Venerabilem Dominum Laurentium Miedzyleski Praepositum et Canonicum Vlnensem Secretarium suum cum per literas suas commisit nobis quatenus ex frequentia miraculorum quod Omnipotens et Clementissimus Deus per merita Beati Casimiri olim Principis Nostri Suae Maiestatis Regiae germani in Vlnensi Ecclesia ante triginta annos sepulti in suis seruis fidelibus eorum variis euentibus demonstrat, canonisationem vitae et operum post mortem illius mirabilium per et infra Ducatum Lithuaniae longe et late quaqua versum manifestorum

1514 M. SPALIO 20 D. GNIEZNO ARKIVYSKUPO JONO LASKIO LAIŠKAS IŠ ROMOS

「VERTIMAS」

Toliau yra kopija Gniezno arkivyskupo Jono [Laskio] laiško, išsiųsto iš Romos, Šv. Kazimiero ir kitų šventųjų Karalystės globėjų kanonizacijos byloje.

Jonas, iš Dievo malonės Gniezno arkivyskupas ir primas, ir šviečiausiojo valdovo ir pono pono Žygimanto, iš Dievo malonės Lenkijos karaliaus, Lietuvos didžiojo kunigaikščio, Rusios, Prūsijos etc. pono ir paveldėtojo pasiuntinys prie Apaštališkojo Sosto || ir į Šventąjį Laterano susirinkimą, reziduojantis Romos kurijoje. Garbingiausiems ir gerbiamiems tėvams Kristuje, šviesiesiems, prakilniesiems, garbingiesiems, kilniesiems, kilmingiesiems, garbiesiems ir garsiesiems ponams kunigaikščiams, prelatams, dvasininkams ir pasauliečiams, didikams, kapituloms, bendruomenėms, bendrijoms ir bet kokioms kongregacijoms Lenkijos karalystėje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, brangiesiems ponams ir broliams bei mylimiems Kristuje draugams siunčia sveikinimą, sėkmės linkėjimus ir raginimą užvis labiau šlovinti Viešpatį jo šventuosiuose. Garbingiausieji ir gerbiamieji tėvai Kristuje, šlovingieji kunigaikščiai, prakilnieji, garbingieji, kilnieji, kilmingieji ir šaunūs ponai, brangiausieji broliai ir Kristuje mylimi draugai. Karšta meilė ir deramas pamaldumas Dievui ir šventiesiems mus skatina Jūsų ponybėms visiems bendrai išdėstyti reikalo, kurio ėmėmės su maldingu ir nuoširdžiu užsidegimu, eiga.

Antai kai to paties mūsų maloningojo pono karaliaus didenybė per garbingąjį poną Lauryną Miendzyleskį, Vilniaus prepozitą ir kaunainką, savo sekretorių, savoju laišku pavedė mums, kad dėl gausybės stebuklų, kuriuos Visagalis ir Gailestingasis Dievas dėl nuopelnų Palaimintojo Kazimiero, velionio mūsų princo, Jo karališkosios didenybės tikro brolio, prieš tris dešimtis metų palaidoto Vilniaus bažnyčioje, rodo Jo ištikimiems tarnams per įvairius jiems atsitinkančius įvykius, uoliau siektume jo gyvenimo ir po jo mirties toli ir plačiai į visas puses po Lietuvos Kunigaikštystę ir už jos ribų akivaizdžiai vykstančių stebuklingų darbų kanonizacijos pas Švenčiausiąjį Tėvą Kristuje ir Mūsų Poną

apud Sanctissimum in Christo Patrem et Dominum Nostrum
Dominum Leonem Diuina prouidentia Papam Decimum et dictam
Sedem Apostolicam enixius peteremus. Cuius Celsitudinis Regiae
vota complexi hoc pium Deo adiuuante perfectibile existimantes
quod profecto votis omnibus praeferimus die mensis Septembris
tricesima, absque cunctatione nos conspectui Sanctitatis Domini
Nostri obtulimus apud eamque vota Regia explicauimus: ac quicquid
deuotionis et pietatis feruor exigebat recensitis summatim quibus-
dam admirandis operibus quae Deus per eundem Principem facere
dignatus est et in dies operari non cessat, pro canonisatione ipsius
vitae beatae suppliciter orauimus petitiones *nostras* promouente per-
sonaliter Reuerendissimo Domino Petro de Accoltis¹ Sacrosanctae
Romanae Ecclesiae tituli S. Eusebii Cardinali Anconitano huius
Regni in absentia Reuerendissimi *Domini* etc. Achillis de Grassis
p. 251 Cardinalis Protectore praesen-||-tibusque et assistentibus nobis
Reuerendissimo Domino Alberto Episcopo Vilnensi cuius ecclesia
hoc praefertur tumulo miraculis eiusdem Principis illustratum
necnon iam dicto Secretario Regio eiusdem ecclesiae Praeposito, qui
etiam visi sunt supplices animis assentire petitioni nostrae. Res certe
mira ut dici solet ab auspiciis colenda, ut primum Pontifex Summus
canonisationis petita audiuit negotium, ita visus est affici et ad rem
ipsam inclinari acsi canonisatio ipsa iam pridem fuisset sollicitata
quae maxima causarum est ac vix et rarissime obtentibilis. Annuit
deuotissime Pontifex et dummodo quomodolibet ad hoc huiusmodi
opportuna ex ordinatione praeparentur respondit eius Beatitudo
Suam auctoritatem Apostolicam non defecturam quo beatus Princeps
pronunciatione Sua inter caelites relatus sanctorum cathalogo asscri-
batur et publicetur. Quoniam itaque res ipsa initia sumpsit eiusdem
confidimus quod quemadmodum Dominus caepit ita perficiet.
Voluimus haec ipsa vt se habent in commune Vestris *Dominationibus*
significare. Deus etenim Omnipotens cuius incomprehensibilia iudi-
cia et inuestigabiles viae sunt sicut aeterno Omnipotentiae Suae
gloriam in sanctis Suis demonstrauit ita et usque modo mirabilis

¹ Ms. err. „Arroldis“.

Poną Dievo apvaizda popiežių Leoną X ir minėtąjį Apaštališkąjį Sostą, Jo karališkosios Aukštybės norą supratę, manydami, kad šis maldingas darbas su Dievo pagalba yra įvykdomas, jam iš tiesų suteikėme pirmenybę prieš kitus pageidavimus [ir] nedelsdami rugsėjo mėnesio 30 dieną pasirodėme Jo Šventenybės, Mūsų Pono, akivaizdoje, ir jam išdėstėme karaliaus pageidavimą. Ir išsakę visa, ko reikalavo karštas atsidavimas ir maldingumas, glaustai apžvelgėme kai kuriuos stebėtinus darbus, kuriuos Dievas per tą patį Prinčą teikėsi padaryti ir diena iš dienos vykdyti nesiliauja, nuolankiai meldėme jo palaiminto gyvenimo kanonizacijos, mūsų prašymą asmeniškai palaikant didžiai gerbiavam ponui Petruui Accolti, Šventosios Romos Bažnyčios Šv. Euzebijaus titulo Ankonos kardinolui, šios¹ karalystės protektoriui (kadangi nedalyvavo didžiai gerbiamas ponas ir t. t. kardinolas Achilas Grassi); || su mumis dalyvavo ir mums asistavo didžiai gerbiamas ponas Vilniaus vyskupas Albertas, kurio bažnyčia dėl šio kapo yra išskirtinė ir garsėja to paties Princo stebuklais, o taip pat jau minėtasis karaliaus sekretorius, tos pačios bažnyčios prepozitas, kurie taip pat buvo matomi maldaujantys ir iš širdies pritariantys mūsų prašymui. Išties stebėtinas ir, kaip įprasta sakyti, iš aukščiau globojamas dalykas – kai tik Aukščiausiasis Pontifikas išgirdo apie prašomos kanonizacijos reikalą, atrodė, jog yra toks sujaudintas ir palankus šiam reikalui, tarsi jau anksčiau būtų buvę raginta imtis šios kanonizacijos, o ji yra didžiausios svarbos byla ir vargiai bei labai retai pasiekiamas teigiamas sprendimas. Popiežius labai pamaldžiai pritarė ir kol koku nors būdu tam tikslui pagal potvarkį bus ruošiama, kas pridera, Jo Šventenybė atsakė, kad nepritrūksią Jo apaštalinės valdžios palankumo, kad Palaimintasis Princas viešai jam paskelbus priskirtas prie dangaus gyventojų būtų įrašytas į šventųjų sąrašą ir apie tai būtų viešai pranešta.

Ir po to, kai yra padaryta pradžia tam reikalui, to paties ir tikimės – kad kaip Dievas pradėjo, taip ir užbaigs. Norėjome šiuos dalykus, kaip jie klostosi, Jums, ponai, visiems bendrai pranešti.

Juk iš tiesų Visagalis Dievas, kurio sprendimai yra neištiriami ir

¹ Lenkijos.

mirabilia operatus non frustra circa fidelem Seruum Suum B. Casimirum laudabilem se ostendit quinimo immensae misericordiae Suae manifestissime indicat dum in Penatibus nostris testatur tot signis sibi complacere per quorum merita placabilem et exorabilem se demonstrat. Scriptum est enim et in seruis deprecabitur. Ecce genti Lithuanorum quos a superstitione servitute et irreligiositate non multum aevi liberavit et per lauacrum regenerationis in filios adoptionis suscepit, item de tutissimo Patrono prouidit, cuius ope precibusque et ab hostium immanitate et a quibusuis necessitatibus liberentur. Quam bonus Deus Israel et quis consiliarius eius fuit. Aut quid tantum merita nostra potuerunt? Solus Dominus, qui solem facit oriri super iustos et peccatores Misericors est. Et quia Beatus Casimirus de cuius canonisatione materia suscepta est Gentilis noster, Heros, Princeps et Protector noster est istic in Regno natus et educatus et usque in finem vitae nobiscum. Restat ergo ut Dominationes VV.² in communi de omnibus vitae illius probatissimae testimoniis Domino Apostolico et Collegio Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium veritatem affirment. Non enim obscura sunt eius natiuitatis, educationis et totius commendatissimae || vitae testimonia (cum ut Poloni, Lituani et uniuersi Poloniae Lithuanieque incolae scimus) fuit ore veracissimus, mente optimus dilectionem Dei habens in pectore, honestus, in actione, et in bonis operibus perseuerans. Vt illius merito iubilus Ecclesiae consonat, qui pius, prudens, humilis, pudicus, sobrius, castus, et quietus, vita dum praesens vegetauit eius corporis artus, quos ipse vitae aeternae seruare maluit impolutus, quam persuasione phisica caelibatu corrupto vitam protrahere. Accedit ad illius vitae probatissimas dotes quibus effulsit veluti luna stellas inter minores quod Deus honestauit illum tot signis et miraculis, ut merito fiat immortalis memoria illius et apud Deum et homines. Vt igitur horum testimonia ac processus conuenienti modo, stylo, officio et merito conficiantur referanturque, praedictum Dominum Laurentium Miedzyleski tanquam illius ecclesiae Praepositum Nuntiumque ac Secretarium Regium iam pri-

² Id est „Vestrae“.

nesusekami keliai², kaip nuo amžių Savo visagalybės šlovę yra rodęs savo šventuosiuose, taip ir lig šiolei būdamas nuostabus daro nuostabius darbus, ne be reikalo pasirodė vertas šlovės dėl savo ištikimo tarno Pal. Kazimiero; ir net kuo akivaizdžiausiai parodo begalinį savo gailėstinumą mūsų tėvynėje tokiais gausiais ženklais liudydamas, kad jam patinka tie, per kurių nuopelnus parodo save esant permaldaujama ir atlaidų. Juk yra parašyta „ir duodasi permaldaujamas dėl tarnų“³. Ir štai lietuvių tautai, kurią nelabai seniai išlaisvino iš prietarų vergijos ir bedievybės ir atgimdančiu nuplovimu⁴ padarė įsūniais⁵, taip pat parūpino patikimiausią Globėją⁶, su kurio pagalba ir maldomis bus išvaduoti ir iš baisingų priešų, ir iš bet kokių kitų vargų. *Kaip gi geras Dievas Izraeliui⁷ ir kas buvo Jo patarėjas⁸? Ar ką vieni tik mūsų nuopelnai pajėgė? Vienintelis Viešpats, kuris verčia saulę patekėti virš teisiųjų ir nusidėjėlių, yra gailėstingas.*

O kadangi palaimintasis Kazimieras, dėl kurio kanonizacijos yra pradėtas reikalas, yra mūsų tėvynainis, herojus, valdovas ir mūsų gynėjas, štai šioje karalystėje gimęs ir išauklėtas ir iki pat gyvenimo pabaigos su mumis [gyvenęs], tad belieka, kad Jūs, ponai, visuotinai apie visus jo didžiai dorybingo gyvenimo liudijimus Apaštališkajam Ponui ir didžiai gerbiamų ponų kardinolų kolegijai patvirtintumėte tiesą. Juk yra gerai žinomi paliudijimai apie jo gimimą, auklėjimą ir visą garbingiausią || p. 252 gyvenimą. Kadangi, kaip lenkai, lietuviai ir visi Lenkijos ir Lietuvos gyventojai žinome, buvo sakantis tik tiesą, tyriausios sąžinės, širdyje nešiojantis meilę Dievui, garbingas veikdamas ir uolus darydamas gerus darbus. Kaip dera Bažnyčiai džiūgauti dėl jo nuopelnų, nes jis, pamaldus, išmintingas, nusizeminęs, drovus, blaivus, skaitus ir ramus, kol dar neužgesusi gyvybė gaivino jo kūno narius, pats panoro verčiau juos išsaugoti amžinajam

² Plg. Rom 11, 33: *quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viae ejus!* („Kokie neištiriami jo sprendimai ir nesusekami jo keliai!“)

³ Plg. Ps 134, 14: *Quia judicabit Dominus populum suum;* et in servis suis deprecabitur. („Nes Viešpats teisia savo tautą ir duodasi permaldaujamas dėl savo tarnų“.)

⁴ Plg. Tit 3, 5.

⁵ Plg. Rom 8 passim.

⁶ T. y. šv. Kazimierą.

⁷ Ps. 72 (73), 1.

⁸ Rom 11, 34; Iz 40, 13.

dem ob eam rem designatum in iussu Sanctitatis Domini *Nostr*i (id muneris sibi oretenus commendantis) ad Maiestatem Regiam et Dominationes Vestras, capitula, uniuersitates et communitates dominiorum Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae remittimus, per Sanctitatem Domini *Nostr*i pro testimoniis et literis ad id necessariis colligendis oretenus instructum quem praesentis quoque negotii velut piissimi Prosecutorem commendamus Vestris Dominationibus, rogantes velint ei instructiones Sanctitatis Domini *Nostr*i relaturō credere, literasque ac testimonia, qualia Summus Pontifex exposcit et res ipsa exigit et ipse Dominus Praepositus dicet sibi consignare. Praesentibus sibi restitutis exemplis, vero eorum si copiam expediet apud se relictis. Praeterea dum illis intenti essemus Subierunt in mentem alii dilecti Deo et hominibus piaē recordationis incolae Poloni. Primum *Illustris* Deuotissimaque Cunegundis Domina Nostra Princeps Regni Poloniae in sua Antiqua Sądecz Sanctimonialium Caenobio recondita. Quae iam dudum Diuinis dignificata est honoribus et in haec usque tempora in mentibus Christi fidelium indubiae ipsius sanctitatis habentur testimonia. Eius quoque operum per olim Reuerendum Dominum Joannem Longinum de Nieszchow electum Leopoliensem et Canonicum Cracouiensem ad Doctissimum Sandiuogium de Czechel Sacrae paginae Professoris perscriptoris volumina in Cracouiensi Ecclesia Cathedrali seruantur. Manifestissimus denique Doctor Canty euidentissimis a Patre Luminum illustratus miraculis. Quae doctissimi Cracouiensis Gymnasii doctores || et magistri pro temporibus gesta conscribunt, in Ecclesia Beatae Annae inter muros Cracoviae tumulatus. Item ex nobilibus ortus natalibus frater Hyacinthus sicut religiosus, sic deuotissimus B. Dominici ex regula et confrater, et sanctitatis aemulator ac contemporaneus in templo Sanctissimae Trinitatis ciuitatis eiusdem crebrioribus admirandis insigniis hominibus loci illius diu et passim votis³. Et qui aetate nostra sine controversia in vita beatus acclamatus sed beatior post hanc vitam effectus, religiosissimus Simon Fratrum Minorum de S. Francisco in Ecclesia

³ Forsan err. pro „notus“?

gyvenimui nesusitepęs, negu pratęsti gyvenimą medikų įtikinėjimu praradęs viengungystės skaistumą! Prie gerai išbandytų jo gyvenimo gabumų, kuriais spindėjo tarsi mėnuo tarp mažesniųjų žvaigždžių, prisidėjo tai, kad jį Dievas pagerbė tokiais gausiais ženklais ir stebuklais, kad vertai jo atminimas taps nemirtingas ir pas Dievą, ir pas žmones.

Taigi, kad šių dalykų liudijimai ir procesas pritinkančiu būdu, stiliumi, tinkamų pareigūnų bei atsizvelgiant į svarbą būtų parengti ir surašyti, minėtąjį poną Lauryną Miendzyleskį kaip tos bažnyčios prepozitą ir pasiuntinį bei karaliaus sekretorių, jau anksčiau paskirtą vykdyti šį dalyką, mūsų Švenčiausiojo Pono (žodžiu pavedusio jam įvykdyti tą pareigą) paliepiamu siunčiame atgal pas Karališkąją Didenybę, Jus, ponai, kapitulas, bendruomenes ir bendrijas Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdose mūsų Švenčiausiojo Pono žodžiu įpareigotą surinkti liudijimus ir tam reikalingus raštus. Jį Jūsų ponybėms rekomenduojame kaip šio didžiai maldingo reikalo paskirtąjį vykdytoją, prašydami, kad teiktųsi juo, pateiksiančiu mūsų Švenčiausiojo Pono nurodymus, tikėti, jam pateikti raštus ir liudijimus, kurių reikalauja Aukščiausiasis Pontifikas ir pats reikalas ir pats ponas prepozitas nurodys, jam atiduodami esamus dokumentus, o jų kopiją, jei reikia, pasilikdami pas save.

Be to, kol buvome tuo užsiėmę, mums atėjo į galvą kiti Dievo ir žmonių mylimi švento atminimo Lenkijos gyventojai. Pirmiausia šviesioji ir pamaldžioji mūsų ponia Lenkijos Karalystės valdovė Kunigunda, palaidota savo senajame Sandeco moterų vienuolių vienuolyne. Ji jau seniai Dievo yra apdovanota garbe ir iki pat šių laikų tikinčiųjų Kristų širdyse yra saugomi neabejotini jos šventumo liudijimai. Taip pat jos stebuklų tomiai, surašyti velionio gerbiamojo pono Jono Longino⁹ iš Niešovo [?], Lvovo vyskupo elekto, bei perrašyti Krokuvos kanauninko, mokyčiausiojo Sendivojaus iš Čechlo, Šventojo Rašto dėstytojo, yra saugomi Krokuvos katedrinėje bažnyčioje. Ir pagaliau kuo aiškiausiai daktaras Kentietis, šviesybių Tėvo¹⁰ išgarsintas stebuklais, kuriuos vykstančius savo laiku užrašo didžiai mokyti Krokuvos universiteto daktarai || ir magistrai. Palaidotas Šventosios Onos p. 253

⁹ Tokį humanistinį prievardį turėjo garsusis Lenkijos kronikininkas Jonas Dlugošas (Jan Długosz, 1415–1480).

¹⁰ Plg. Jok 1, 17.

confratrum suorum extra muros Cracouienses quiescens qui vere templum Dei et organum Spiritus Sancti diuinis sermonibus nunciandis probatus frequentibus non cessat clarere miraculis. Quos itaque Deus caelo donare dignatus est et per illorum merita nobis miseretur mortalibus; hos communis imploratio nostra a contagiis puluerum eleuandos non iniuste debeat promouere. Vnde dum canonisationis celebritas Beati Casimiri Summo Pontifici hactenus commendatur, consonum fuit, ut per caducae vitae respectum in qua Regius ipse Princeps dum vixit purpuratorum frequentia comitatus erat, etiam in ipso canonisationis progressu beatitudinis comites habeat consequentes Principem gentiles suos. Quamobrem Dominationes Vestrae Maiestati Domini Nostri supplicabunt, ut sub uno contextu eorum omnium canonisationem procurando velit impetrandam. Etsi eadem erit voluntas ac intentia Serenitatis Suae Regiae tunc Vestrae Dominationes sicut Principis Casimiri sic Principis Cunegundis sic quoque aliorum praedictorum beatorum vitae, conuersionis et claritudinis testimonia etiam sub uno contextu scripta Sanctitati Domini Nostri per eundem Dominum Praepositum significabunt. Nos autem ad omnes Vestrarum Dominationum in hoc sanctissimo opere per seipsos parati sumus pro viribus quoscunque subire labores. Vt sanctorum nostrorum praesidiis una cum Vestris Dominationibus quidem et Regi Nostro Serenissimo sanitatem ac contra omnes hostes victoriam Regnique et Suorum dominiorum augmenta pacem quoque perpetuam impetrare valeamus. Quod praestare dignetur Omnipotens Dominus qui Dominationes Vestras et nos in gratia Sua conseruare dignetur saluos. Datum Romae vigesima mensis Octobris anno Domini millesimo quingentesimo quartodecimo.

bažnyčioje Krokuvos mieste. Taip pat iš kilmingos giminės kilęs brolis Hiacintas – ir vienuolis, ir didžiai atsidavęs šv. Dominyko konfratras pagal regulą, ir varžovas siekiant šventumo, ir amžininkas to paties miesto Švenčiausiosios Trejybės bažnyčioje nuo seno tos vietos žmonių ir visur [žinomas] dėl išmeldžiamų nuostabių ženklų. Ir tas, kuris mūsų laikais būdamas gyvas buvo neginčijamai skelbiamas esąs šventasis, bet šventesnis tapo pabaigęs šį gyvenimą, maldingasis Simonas iš šv. Pranciškaus mažesniųjų brolių, besiilsintis savųjų konfratrų bažnyčioje už Krokuvos miesto sienos, kuris dėl savo sakomų dieviškų pamokslų teisingai pripažintas Dievo šventove¹¹ ir Šventosios Dvasios įrankiu nesiliauja garsėti daugybe stebuklų. Taigi juos Dievas teikėsi padovanoti dangui ir per jų nuopelnus pasigaili mūsų, mirtingųjų; juos mūsų bendras maldavimas kuo teisingiausiai turėtų iškelti aikštėn, kad nyksmo dulkių nepalytėti būtų išaukštinti.

Todėl dabar, kuomet yra siūloma Aukščiausiajam Pontifikui paskelbti palaimintojo Kazimiero kanonizacijos šventę, pritiko, kad atsižvelgiant į laikinąjį gyvenimą, kuriame pats karališkasis princas, kol gyveno, buvo lydymas gausios dvariškių palydos, taip pat ir vykstant kanonizacijai savo šventumo palydovais turėtų paskui savąjį prinčą sekančius savo tėvynainius. Todėl Jūs, ponai, prašykite Didenybės Mūsų Pono, kad panorėtų vienu ir tuo pačiu išrūpinti ir pasiekti visų jų kanonizacijos. Ir jei Jo Karališkosios Šviesybės valia ir siekis bus toks pats, tuomet Jūs, ponai, tiek apie princo Kazimiero, tiek apie valdovės Kunigundos, tiek ir apie kitų minėtųjų palaimintųjų gyvenimo uoliai laikantis tikėjimo bei jų šlovingumo liudijimus, tuosyk taip pat surašytus, per tą patį poną prepozitą¹² pranešite Jo Šventenybei mūsų Ponui. O mes patys esame pasirengę, kiek leis jėgos, pakelti bet kokius vargus remdami visus Jūsų ponybių siekius šiame didžiai šventame darbe. Kad su mūsų šventųjų globa kartu, žinoma, su Jūsų ponybėmis ir mūsų šviesiausiuoju karaliumi galėtume išmelsti sveikatos ir pergalės prieš visus priešus, karalystės ir savųjų valdų klestėjimo, o taip pat amžinos ramybės. Tegul teikiasi tai suteikti Visagalis Viešpats, kuris Jūsų ponybes ir mus tesiteikia išlaikyti sveikus savo malonėje. Duota Romoje, spalio mėnesio dvidešimtąją dieną, tūkstantis penki šimtai keturioliktaisiais metais.

¹¹ Plg. 1 Kor 3, 16.

¹² Miendzyleskj.

tionem approbato ac Romae Typis Reu. Camerae A-
plice Anno Dni 1675. vulgato. Deinde sacrae typis
Universitatis Anno Dni 1676. reimpresso in quo Beata
negunda cum titulo Beatae fit mentio signanter folio 122. et
folio 125.
3° Stim. Ex Officiis propriis Patrono Regni Polonie
Auctoritate Illmi Cardinalis Georgii Radivilii Episcopi Cra-
coviensis et mandato Synodi Petricoviensis editis et ad calcem Pre-
viani Romani annexis Vbi in Officio de Sancto Stanislao Epi-
scopo & Martyre in die octava inter Secunda Nocturni Lectio-
nes hae de Beata Cunegunde leguntur in Lectione quinta. Post
Centum eandem et Saevaginta Annos Excitat Dominus Spiritum Prandota Epi-
scopi Cracoviensis Vbi Sancti Boleslai reem Divis cum sua Coniuge Linga fabri-
na casei summa. in miraculis Sancti Episcopi collectis et sine publica tanquam igni
probatas legatos ad Innocentium Quartum Summum Pontificem mittunt atq. ut tunc
firum in nam oru Sancionu referre. Vnde diligenter recantur. In Lectione
però sexta ex medio. Redunt Legati cum ingenti laetitia annuntiantes
quanta Deus fecit cum Martyre suo. Prandota Episcopus oipa Sancti ex vallere
terra subleuat, eaq. in more solito in Alani condit. Boleslao Rege Iudice
ac Regina iudice summa. ceterisq. Episcopi ac Duibus Regni et vicinaru Pro-
vinciarum a presententia. Et factum est in die illa gaudium magna benedictio
Dominus novissimis Stanislai magis quam unquam eius.
Sequitur Copia literarum Joannis Archiepiscopi
Gnesnensis in causa Canonisationis S. Casimiri et alio-
rum Sanctorum Regni Patronorum Romae expeditarum.
Joannes Dei gratia Archiepiscopus Gnesnensis et Primas Polonie
Principis et Domini Domini Sigismundi Dei gratia Regis Polonie Magni
Ducis Lithuanie Rusie Prussiae et Domini et Marchionis Silesie

1514 m. spalio 20 d. Gniezno arkivyskupo Jono Laskio laiško nuorašas, in: Klasztor
sióstr klarysek św. Andrzeja Apostoła w Krakowie, sygn. B 36, p. 249–253

250

Apostolicam et Concliam Laurentius Caerensium orator in Romana Curia
Residens. Reuerendis et Reuerendis in Christo Patribus Episcopis
Magnificis Venerabilibus Generosis Nobilibus Honorabilibus et Sanctis
Dominis Principibus Palatis Spiritualibus et Secularibus Baronibus Con-
sulis Communitatibus Militariis et Equitibus Libero Congregationibus Re-
gni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae. Dominis Praeclarissimis et Sanctis
et Amicis in Christo dilectis salutem salutarem eo super omnia Dominum
in Sanctis suis collaudari. Reuerendissimi et Reuerendi in Christo Petri Pa-
pae Princes Magnifici Venerabiles Eius. Nobles et Eminentissimi Domini Prae-
clarissimi et Amicis in Christo dilecti. Cogit Nos ardor caritatis et
pietas sacris debita Numinibus Laurentius de illius uicinis nostris praesentibus
affectione atq; in diebus suscitata bonam et Orthodoxam Vestris Dominationibus
in commune referamus. Eiusdem Maiestatis eius. Dominum Nostri Regis
Sacroserenissimi per Venerabilem Dominum Laurentium Medycki Praepositum
et Canonium Vihiniensem Secretarium suum ex officio sua commisit Nobis
quatenus ex frequentia inuaculorum quae Omnipotens et Clementissimus Deus
per merita Beati Cosimi olim Principis Nostri sui Maiestatis Regis Polonae
in Vihinensi Ecclesia ante triginta annos sepulti in eiusdem loco
eorum variis cultibus demonstratam Canonisationem Vitae et operum eius
illius mirabilium per et infra Ducatum Lithuaniae longe et late quae quae versum
manifestorum aucto Sancti Cosimi in Christo Patrum et Dominum Nostrum
Dominum Leonem Diuina providentia Papam Decimum et
licitam sedem Apostolicam eiusdem pecceremus. Cuius Celestis Regis non
complexi hoc sum Deo adiuvante perfectibile existimantes quod profecto votis
omnibus praesentis die Mensis Septembris Tricesima, atq; cunctatione
Nos conspectui Comitatus Domini Nri obtulimus aucto eius vota Regis
explicitimus. Ac quicquid deuotionis et uocati seruo et iure erat recedendi
his Summatim quibusdam admirandis operibus quae Deus per eius. Principi
facere dignatus est et in die operari non cessat, pro Canonisatione ipsius
Vita Beati suppliciter orauimus petitiones Nras promouente personali-
ter Reuerendissimo Domino Petro de Caroldis Caerensium Roma-
nae Ecclesiae tituli S. Eusebii Cardinali Annoniano huius Regni in auctoritate
Reuerendissimo Dni et Illius de Graffis Cardinalis Praeclarissimi oratoris

liber
3

251
tibusq; et assidentibus Nobis Reverendissimo Dno et Beato Casimiro Poloniae
cuius Ecclesia hoc profertur tumulo miraculis eiusdem Principis illustratur nec
non iam dicto Secretario Regis eiusdem Ecclesiae Proposito qui etiam Nri sunt
supplices animis absentis peccatori Nostrae. Res certe mira Ne diu selet ab
aspicienda colenda ut primum Pontifex Summus Canonisationis petita audire neq;
tunc ita visus est affluere et ad eum ipsam inclinat ac Canonisatione ipsa iam videtur
fuisse sollicitata sua maxima Causa est ac Nri et variorum obsequiis annu-
itias Devotione Pontifex et deum modo quomodo sit et ad hoc huiusmodi opportuna
et ordinatione preparatur respondit eius Beatitude suam auctoritatem et ius-
ticiam non defuturam quo Beatus Princeps pronuntiatione sua inter Ceteros
relatus Sanctorum Cathalogo ascribatur et publicetur. Quam itaq; res
ipsa inter sanctos et eiusdem confidimus quod quemadmodum Dominus caput ita
perficiet. Volimus hae ipsa et se habent in commune vestris Dominacionibus
significare. Deus enim Annuntians cuius incomprehensibilis gloria et mir-
tificabilis virtus sicut ab aeterno Annuntians sua gloriam in sanctis suis
demonstravit ita et regno mirabilis mirabilia operatus non sicut circa
fidelem servum suum Beatum Casimirum laudabilem se ostendit quinimo immensa
misericordia sua manifestissime indicat dum in Donacionibus Nostris testatur tot
signis sibi complacere per quorum mentis placabilem et exorabilem se demonstrat
Certum est enim et in servis deprecatur. Cuius sententia Zacharianus ius
a Superstitiosa servitute et irreligiositate non multum sui liberavit et
per lavacrum regenerationis in filios adoptionis suscipit. Item et uti summo
Patrono prouidet cuius ope precibusq; et ab hostium immanitate et a quibus
uis necessitatibus liberentur. Quam bonus Deus Israel per quos Consilarius
cuius fuit. Aut quid tantum merita Nostra perueniunt? Solus Dominus, quibus
semper fuit oriri Super iustos et peccatores Misericors est. Et quia Beatus
Casimirus de eius Canonisatione materia suscepta est Gentilis Nostrus
Heros Princeps et Protector Nostrus est et in Regno natus et educatus
et usq; in finem Vitae Nobis cum. Resat ergo et Dominacione Nri in commu-
ni de omnibus Nri illius probatissima testimonio Domino Apostolico et
Collegio Reverendissimorum Dominorum Cardinalium Verisacem affirmant. Non
enim obscura sunt eius Patriarchae educationis et totius commendationis

252

Vita testimonium *(Ceterum)* de Poloniam et universi Polonia Lithuaniam
cola sumus) huius ore veracissimus, mente certissimus, dilectissimus Dei habens
corde honestus, in actione, et in bonis operibus perscrutans. Vultus vestri
Ecclesia consonat. Qui pius, modestus, humilis, rudiens, sobrius, castus, et
vita dum vivens vegetavit eius corporis artus. Quis ipse vita deus et
et impotens, quam per suasionem Thesia caliditate corruptis vitam provahere. Et
ad illius vita profatissimis doctis omnibus effudit. Velut luna scella inter
red quod deus honestavit illum tot dignis et miraculis. Ne mente fiat immortalis
memoria illius etiam Deum et homines. Virginitas horum testimonium ac
Sed convenienti modo, Lylo, officio et merito conficiantur, relevantur, vel
cum Dominum Laurentium Miedzyleski tanquam illius Ecclesia Propositi
tium ac Ecclesiarum Regium iam ostendit ob eam rem des. quatum in
certatis Dominum Nri (ad numerum Nri ore tenus commendantis) ac
Regiam et Dominaciones vestras Capicula Universitates et
inorum Regni Polonie et Magni Ducatus Lithuanie remittimus. Per
tatem Dominum Nri pro testimonio ecclesie ad id necessarium colligendis
tenus instructum quem presentis quos negotii velut suspin. Pro
mendamus vestris Dominacionibus. Regentes vult et instructione
Panivialis Domini Nostri velut credore, literas ac testimonio
Pontifex exposuit et res ipsa exigit et ipse Dominus Propositus
signare. Presentibus Nri rescriptis exemplis per eorum de copia
apud de relicto. Præterea dum illis in mentem habemus in
alii dilecti Deo et hominibus præ recordationis Inula Poloni. Primum
Nri Devotissimæ Cæciliæ Domina Nostri Principis
Regni Polonie in sua Antiqua Sandeez Canoniam
Cæciliæ recondita. Quis iam dudum Divinis dignificata est honoribus
et in huiusmodi tempora in mentibus Christi. Et de hinc in
tibus habentur testimonio. Cuius quoque operum per hunc
Joannem Longinum de Nieschow Plebanus Leopolden et
Canoniam Cracovensem ad Doctissimum Pandionem de
Professoris Persenprois Volumina in Cracovia
Manifestissimus Sani Doctor Anty evidenti
Illustratus miraculis. Quis doctissimi Cracovien
et

253

co Magistri pro temporibus gesta conscribunt, in Ecclesia Beata et sume inter
muros Praevincialis cumulat. Item ex Nobilibus ortus Natalibus Frater Hyacinthus
Sunt Religiosus de devoti Simon B. Dominici ex Regula et for Frater
et Cantuatis Amulator ac fons venerandus in templo Sanguisima Unitatis
Circati eiusd. cretionibus admirandis indignis hominibus loci illius dei et
paxim vobis. Qui ante Nostra sine controversa in Vita Beatus exultatus
dei Beatorum post hanc Vita effectus. Religiosus Simon Fratrum
Minorum de S. Francisco in Ecclesia Confraternus suorum extra muros
Praevinciones quiescens qui vere templum Dei et organum Spiritus sancti
in Divinis sermonibus nuntiandis probatus frequentibus non cessat elare mira
culis. Quos itaq. Deus caelo donare dignatus est et per illorum merita Nobis misce
retur moribus illis quos communis inploratio Nostra a contagio sublevari et curandos
non iniuste debeat promovere. Unde dum Canonisationis celebritas Beatissimi
in Summo Pontificis hactenus commendatur. Consensu fuit qd. per eadem Vita
respectum in qua Regis ipse Princeps dimisit Imperatorum frequentia
comitatus erat. Etiam in isto Canonisationis progressu Pontificis Coniules
habeat consequentes Principem Gentilesq. suos. Quamobrem Dominationes Re
stra Maestrate Domini Nri supplicabunt ut sub vno concessu eorum omnium
Canonisationem procurando Veli impetrandam. Et si ead. eius Voluntas estra
centra Reverentis Suae Regie cum Vestra Dominatione sicut Principis Ca
minii sic Principis Cunegundis. Si quos aliorum praedecessorum Beatorum
Vita conversationis et e labitudinis testimonia etiam sub vno concessu Scri
pta Cantuatis Domini Nri per eum. Dominus Praepositum significabunt. Nos
autem ad omnes Vestram Dominationum in hoc Sanguisimo opere per se ipsos pa
rati sumus pro Vrbibus quoscumq. subire labores. Ut Sanctos Nostrorum frat
teridus Maxime Vestris Dominationibus quid. Et Reg. Nostra Serenissimo Janita
tem ac contra omnes hostes Victoriis Legnis et Vrbis Dominationum augmenta
pacem quod perpetua impetrare valeamus. Quod praestare dignetur Omnipot
entis Dominus qui Dominationes Vras et Nos in gratia sua conservare dignetur
saluos. Datum Romae Vigesima Mensis Octobris Anno Dni Millesimo
Quingentesimo quarto decimo. Post quam quidem Transmutatione essem
p. Antonem et collatione peracta petrum fuit a Nobis Notarius in scriptis praed.